

South East European Network
for Professionalization of Media

PRISTRASNOST MEDIJA, ZAKONSKI IZAZOVI I BORBA ZA SLOBODU

Budućnost medija u Srbiji – činjenice i trendovi

Valentina Sigeti

Teodora Koledin

NAŠI MEDIJI:

Inicijativa za unapređenje medijske pismenosti, dijalog i aktivizam

NAŠI MEDIJI:

Inicijativa za unapređenje medijske pismenosti, dijalog i aktivizam

PRISTRASNOST MEDIJA, ZAKONSKI IZAZOVI I BORBA ZA SLOBODU

Budućnost medija u Srbiji – činjenice i trendovi

Autorke: Valentina Sigeti, Teodora Koledin

Urednica, voditeljica regionalnog istraživanja: Brankica Petković

Lektorka: Valentina Sigeti

Grafički dizajn: Špela Kranjec

Izdavači:

Novosadska novinarska škola, Srbija, Novi Sad

Fondacija "Mediacentar", Sarajevo

Novi Sad, januar 2025

Finansirano od strane Evropske unije

Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku podršku Evropske unije.

Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost SEENPM-a i ne odražava nužno stavove Evropske unije.

SADRŽAJ

REZIME	4
I. UVOD	6
II. OPŠTI PODACI O ZEMLJI	8
III. PODACI O BUDUĆNOSTI NOVINARSTVA	9
IV. PODACI O BUDUĆNOSTI MEDIJA	12
4.1. Koncept medija	12
4.2. Medijski pejzaž	12
4.3. Vlasništvo nad medijima	15
4.4. Finansiranje medija	17
4.5. Reprezentacija u medijima	20
4.6. Učešće u medijima	24
V. PODACI O BUDUĆOJ UPOTREBI MEDIJA I POVERENJU U MEDIJE	25
5.1. Korišćenje medija	25
5.2. Poverenje u medije	27
VI. PODACI O BUDUĆNOSTI DEMOKRATIJE	30
VII. ZAKLJUČCI	35
LITERATURA I IZVORI	37
O AUTORKAMA	51

REZIME

Uz porast novih tehnologija i promenljive globalne uslove u medijskoj industriji, novinarstvo i mediji u Srbiji suočavaće se s brojnim izazovima, posebno u oblastima osnovnih medijskih sloboda i zaštite novinara, prema nalazima ovog istraživanja:

- Ne postoje pouzdani podaci o broju novinara u Srbiji, niti o tome koliko je među njima žena ili pripadnika marginalizovanih grupa.
- Medijsko vlasništvo u Srbiji je visoko koncentrisano, naročito u sektoru televizijskog emitovanja, što utiče na izveštavanje medija. Kanali sa nacionalnim frekvencijama često usklađuju svoje narative s politikom vlade ili vladajuće stranke.
- Država i vladajuća stranka pokazuju tendencije ka kontroli medija. To se vidi u novom zakonu koji omogućava poslovnim kompanijama koje se bave elektronskim komunikacijama, poput državnog Telekomu, da poseduju medije. Takođe, istraživanja pokazuju da su neki vlasnici medija na lokalnom nivou povezani s vladajućom strankom.
- Finansiranje medija se često zloupotrebljava kako bi se podstaklo pristrasno izveštavanje. Javni konkursi za finansiranje korumpirani su od strane GONGO medijskih organizacija koje daju prioritet pro-vladinim medijima; državne reklame nisu regulisane zakonom, a medijska zajednica je pokušala da bude isključena iz rasprava o novim zakonima o oglašavanju; nacionalni javni servis, RTS, uprkos tome što većinu budžeta dobija od pretplata građana, i dalje se percipira kao jedan od najpro-vladinih medija u zemlji; strani donatori, uključujući EU, SAD i Veliku Britaniju, pružaju značajnu finansijsku podršku medijskim projektima u Srbiji, ali ne postoje transparentni podaci o ukupnom iznosu doniranih sredstava.
- Nacionalne manjine su zastupljene kroz medije koje finansiraju Nacionalni saveti nacionalnih manjina. Međutim, novinari iz nekih od ovih medija rade pod političkim pritiscima i pribegavaju autocenzuri. Nacionalne manjine koje žive u severnoj pokrajini Srbije, Vojvodini, služe se i pokrajinskim javnim servisom RTV. RTS ne pruža sadržaje na jezicima bošnjačke, vlaške i bugarske zajednice u istočnim i zapadnim delovima Srbije. Romi i Albanci su zastupljeni na RTS-u, ali je količina sadržaja minimalna.

- Televizija je najčešći izvor vesti i informacija, a građani u proseku gledaju do osam sati televizijskog programa dnevno. Najgledanije informativne emisije su centralne političke emisije na kanalima sa nacionalnim frekvencijama, koje se uglavnom smatraju pro-vladinim.
- Samo 30% građana Srbije veruje medijima. Društvene mreže su najmanje pouzdan medijski format, dok je televizija najpouzdanija.
- Broj protesta zbog medijskih sloboda raste poslednjih godina, ali pravo na protest često je ugroženo nasiljem i zastrašivanjem od strane političara i pro-vladinih medija.

I.

UVOD

Ovaj izveštaj analizira različite aspekte novinarstva, medijske industrije i uslove u kojima mediji u Srbiji funkcionišu. Kako bismo istražili budućnost novinarstva, prikupili smo i predstavili osnovne podatke o medijima, upotrebi medija, poverenju u medije, kao i stanju demokratije. Budućnost medija postaje sve relevantnija tema, oblikovana globalnim usponom tehnologije i izazovima s kojima se demokratije širom sveta suočavaju. Ključne teme, poput vlasništva nad medijima, koncentracije, pristrasnog izveštavanja, korupcije i opadanja slobodnih izbora, centralne su za diskusije o budućnosti medija u Srbiji.

Istraživanje obuhvata pregled podataka prikupljenih od strane analitičara medija, medijskih udruženja, organizacija civilnog društva, marketinških agencija i drugih koji su do sada radili na prikupljanju ovih podataka, kao i direktnim kontaktiranjem institucija i organizacija radi prikupljanja određenih informacija. Dostupnost podataka o novinarstvu i medijima u Srbiji je solidna, uglavnom zahvaljujući naporima organizacija civilnog društva, medijskih i marketinških organizacija. Iskustvo ovog istraživanja pokazalo je da javne institucije često ne objavljuju dostupne informacije transparentno ili uopšte ne odgovaraju na upite istraživača. Dok postoji opsežna baza podataka o demokratiji i izborima, kao i solidna količina podataka o medijskom pejzažu, značajno manje podataka postoji o zaposlenima u medijskoj industriji – poput broja novinara, novinarki, frilensera, mladih novinara, novinara različitih etničkih pripadnosti – kao i o socio-ekonomskim uslovima u kojima rade. Ovo sugeriše da trenutne diskusije o budućnosti novinarstva ne stavljaju prioritet na poboljšanje radnih uslova novinara.

Opsežan set podataka prati ovaj narativni izveštaj i predstavlja se zasebno na specifičnoj platformi razvijenoj u okviru projekta „Naši mediji“. Prikupljeni podaci će poslužiti kao osnova za kvalitativno istraživanje o budućnosti medija u zemlji, koje će se sprovoditi sa medijskim profesionalcima i drugim relevantnim akterima 2025. godine.

Centralne teme diskusija u Srbiji o budućnosti novinarstva su: vlasništvo nad medijima, koncentracija, pristrasno izveštavanje, korupcija i urušavanje slobodnih izbora.

Istraživanje o budućnosti medija sprovedeno je istovremeno u svim zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj s ciljem identifikovanja i analize trenutnog stanja i novih trendova u medijima, novinarstvu i demokratiji. U prvom delu istraživanja, sprovedenom u periodu od aprila do septembra 2024. godine, prikupljen je i analiziran veliki set podataka na nivou zemalja o novinarstvu, medijskom pejzažu, vlasništvu i finansijama, reprezentaciji i učešću u medijima, upotrebi medija, poverenju u medije i demokratiji. Identifikovani trendovi, rizici i mogućnosti dalje će se analizirati kroz intervjue i fokus grupe sa različitim zainteresovanim stranama u drugom delu istraživanja 2025. godine, što će rezultirati preporukama za očuvanje novinarstva, medija i demokratije.

Istraživanje je deo regionalnog projekta „Naši mediji: Akcija civilnog društva za generisanje medijske pismenosti i aktivizma, suzbijanje polarizacije i promociju dijaloga“, koji realizuje devet medijskih organizacija iz Zapadnog Balkana, Turske i Slovenije u periodu od 2023. do 2026. godine.

II.

OPŠTI PODACI O ZEMLJI

Republika Srbija je jedna od zemalja Zapadnog Balkana, sa približno 6,6 miliona stanovnika, od kojih oko 15% čine mladi uzrasta od 15 do 29 godina (Republički zavod za statistiku, 2024). Srbija ima visok stepen pismenosti, pri čemu je 99,37% građana starijih od 10 godina pismeno (Republički zavod za statistiku, 2024b). Distribucija obrazovanja pokazuje da većina građana (53,08%) ima srednje obrazovanje, 16,4% ima univerzitetsko obrazovanje, dok je 17,8% završilo samo osnovnu školu (Republički zavod za statistiku, 2024b). BDP po glavi stanovnika iznosi 10.497 evra (2023. godina) i ostao je stabilan poslednjih godina uprkos umerenim stopama realnog rasta – 7,7% u 2021, 2,5% u 2022. i 2,5% u 2023. godini (Republički zavod za statistiku, 2024b). Prosečna plata je u porastu i iznosila je 734,5 evra u 2023. godini, u poređenju sa 562 evra u 2021. (Republički zavod za statistiku, 2024b; 2023, 2022). Međutim, godišnja stopa inflacije iznosila je 7,6%, dok su potrošačke cene u proseku porasle za 12,1% u 2023. godini (Milutinović, 2024), što je istovremeno dovelo do većih troškova života za građane.

Tabela 1: OPŠTI PODACI O ZEMLJI

Ukupan broj stanovnika u 2023. godini	6.641.197
Stopa pismenosti stanovništva u 2023. godini	99.37% ¹ (2022)
BDP po glavi stanovnika u 2023. godini	10.497 EUR
Prosečna plata u zemlji u 2023. godini	734.5 EUR (86.000 RSD)

Izvor: Republički zavod za statistiku, 2024; Republički zavod za statistiku, 2024b. Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

1 Stanovništvo starije od 10 godina.

III.

PODACI O BUDUĆNOSTI NOVINARSTVA

Ne postoji pouzdan podatak o broju novinara u Srbiji, ali podaci prikupljeni kombinovanjem informacija iz Centralnog registra obaveznog socijalnog osiguranja (CROSO) i Statističkog registra preduzeća (SPR) beleže 12.648 medijskih radnika (2022. godine), od kojih su 46% žene (Nezavisno udruženje novinara Srbije). Medijski radnici u ovom kontekstu nisu samo novinari, već i ostali zaposleni u medijskoj industriji. Važno je napomenuti da broj radnika u medijskoj industriji u Srbiji raste (Nezavisno udruženje novinara Srbije).

Iako se broj medijskih radnika povećava, broj mladih koji upisuju studije novinarstva i komunikacija na državnim univerzitetima smanjuje se poslednje tri godine (369 studenata upisanih na prvu godinu osnovnih i master studija na tri državna fakulteta u školskoj 2023/2024. godini, u poređenju sa 372 studenta u 2022/2023. i 379 studenata u 2021/2022. godini). Pad upisa mogao bi biti odraz sve neprijateljskijeg okruženja za novinare u Srbiji, gde sve veći broj napada i pravnih pritisaka ovu profesiju čini manje privlačnom mladima. Na primer, Nezavisno udruženje novinara Srbije registrovalo je 183 napada na novinare u 2023. godini, što je značajan porast u poređenju sa 137 napada u 2022. i 156 u 2021. godini. SLAPP tužbe protiv novinara su, prema godišnjem izveštaju EU i Balkanske mreže za razvoj civilnog društva, takođe u porastu.²

Budućnost novinarstva i mladih novinara u Srbiji značajno je pod uticajem loših uslova rada i činjenice da su plate novinara uglavnom ispod nacionalnog proseka, uz slabe ili neaktivne novinarske sindikate. Istovremeno, suočavaju se s pretnjama i neadekvatnim radnim uslovima, što može biti izrazito demotivirajuće za one koji razmišljaju o bavljenju ovom profesijom u budućnosti. Uprkos namerama da se razvije i pregovara kolektivni ugovor o radnim pravima novinara, kako je predviđeno Medijskom strategijom, to još uvek nije realizovano (Sindikat novinara Srbije, 2024, 7. maj; Službeni glasnik Republike Srbije 11/2020-10).

Budućnost novinarstva i mladih novinara u Srbiji takođe je značajno pogođena lošim uslovima i činjenicom da su plate novinara obično ispod nacionalnog proseka, uz slabe ili neaktivne novinarske sindikate.

² Balkanska mreža za razvoj civilnog društva navela je u svom izveštaju da ne postoji verifikovan i precizan broj SLAPP tužbi u Srbiji, ali se navodi da je njihov broj u porastu u svim zemljama Zapadnog Balkana, osim u Crnoj Gori. Povećanje SLAPP tužbi, posebno onih koje pokreću članovi nacionalnih i lokalnih vlasti, zabeleženo je i u Godišnjem izveštaju EU o Srbiji za 2023. godinu. Koalicija protiv SLAPP tužbi u Evropi (CASE) u svom izveštaju navodi da je u Srbiji od 2010. do 2022. godine bilo 0,32 SLAPP tužbe na 100.000 stanovnika (ili ukupno 28) (Bosilkova-Antovska & Mladenovska, 2024; Evropska komisija, 2023; Koalicija protiv SLAPP tužbi u Evropi, 2023).

Još jedan problem predstavlja to što novinarski izvori i poverljive komunikacije nisu u potpunosti i efikasno zaštićeni, niti su novinari adekvatno zaštićeni od nadzora i drugih intruzivnih metoda praćenja. Iako Zakon o javnom informisanju i medijima sadrži odredbe za zaštitu novinarske poverljivosti, u izveštaju BIRN-a iz 2022. navodi se da su neki izvori novinara bili ugroženi usled nekontrolisanog nadzora. Takođe se ističe da državne vlasti u velikom broju slučajeva pristupaju podacima građana bez ovlašćenja, što direktno i indirektno narušava rad novinara (Maksić, 2022). Pored toga, javno su poznati slučajevi s osnovanim sumnjama da su novinari KRIK-a i N1, kao i novinari Veran Matić, Vuk Cvijić, Ljiljana Smajlović i Branko M. Žujović, bili pod nadzorom (NUNS, 2021, 22. mart; Mirković, 2020, 29. avgust; Žujović, 2024, 2. jun; Tatalović, 2020, 12. mart). Ovo kontinuirano kršenje prava na privatnost novinara ostaje ozbiljan problem, naglašavajući potrebu za snažnijom primenom Zakona o javnom informisanju i medijima kako bi novinari – posebno istraživački – mogli slobodno da rade. Takva kršenja često služe kao taktike zastrašivanja s ciljem odvratanja novinara ili nezakonite kontrole njihovog rada, što predstavlja ozbiljne izazove za budućnost novinarstva u Srbiji.

Dodatni problem je što novinarski izvori i poverljive komunikacije nisu potpuno i efikasno zaštićeni u Srbiji, niti su novinari efikasno zaštićeni od nadzora i drugih intruzivnih mera praćenja.

Profesionalna novinarska udruženja aktivno brane medijske slobode i profesionalizaciju novinarstva kroz različite aktivnosti, poput obuka u okviru redakcija ili eksternih programa za novinare. Ipak, vidljiva polarizacija među novinarima po političkoj liniji dodatno se pogoršava rastom GONGO medijskih organizacija povezanih s vladom. Te organizacije značajno utiču na odluke o tome koji mediji dobijaju sredstva iz državnih inicijativa, čime se dodatno produbljuju političke podele na medijskoj sceni i povećava politički uticaj na uređivačke politike (Popović, A., 2019, 13. septembar; Cenzolovka, 2021, 8. mart; NUNS, 2024, 26. jun).

Jedino samoregulatorno telo u Srbiji, Savet za štampu, uvelo je Kodeks novinara 2015. godine, dok je revidirana verzija usvojena u junu 2024. i još uvek nije objavljena. Nacrt uključuje odredbe koje se bave etičkim izazovima poput veštačke inteligencije i zaštite ličnih podataka. Posebno se ističe novi princip prema kojem novinari ne smeju „naneti štetu“ pojedincima, kao odgovor na nedavne kampanje dezinformacija i uvreda često usmerene na nezavisne novinare, političke protivnike, uključujući aktiviste i opozicione članove.

Nedostatak pouzdanih podataka o novinarima, opasni uslovi u kojima rade, kršenje prava na privatnost, loše radno okruženje i odsustvo kolektivnog ugovora o radnim pravima ključni su izazovi koji moraju biti rešeni kako bi se sprečio dalji pad novinarske profesije u Srbiji.

Tabela 2: **PRIMERI PODATAKA O NOVINARIMA I NOVINARSTVU**

Ukupan broj novinara u 2023. godini	12.648 ³ (2022)
TREND u poslednje 3 godine: (rastući, opadajući ili nepromenjen ukupan broj novinara)	Raste - 12.182 (2020), 12.379 (2021), 12.648 (2022)
Broj studenata novinarstva (i studija komunikacija i medija) u 2023/2024. godini	369 ⁴
TREND u poslednje 3 godine: (rastući, opadajući ili nepromenjen broj studenata novinarstva)	Opada - 379 (2021/2022), 372 (2022/2023), 369 (2023/2024)
Prosečna plata novinara u 2023. godini	436 - 512 EUR (51.000-60.000 RSD) (2021)
Broj napada na novinare (i medije) u zemlji u 2023. (uključujući pretnje, zastrašivanja, klevetničke kampanje, fizičke napade)	183
TREND u poslednje 3 godine: Broj napada na novinare raste, opada ili ostaje isti?	Raste - 156 (2021), 137 (2022), 183 (2023)
Broj pritužbi upućenih relevantnom nacionalnom samoregulatornom telu u 2023. godini	125
TREND u poslednje 3 godine: Broj pritužbi upućenih relevantnom nacionalnom samoregulatornom telu raste, opada ili ostaje isti?	Raste - 110 (2021), 84 (2022), 125 (2023)

Izvor: Centralni registar obaveznog socijalnog osiguranja (CROSO) i Statistički registar preduzeća (SPR) preko Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS); Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu; Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu; Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu; Milić i dr., 2021; NUNS, n.d.; Savet za štampu, 2023, 2022, 2021.

Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

3 Podaci predstavljaju broj medijskih radnika, koji ne obuhvataju samo novinare. Ovi podaci zasnovani su na kombinovanju informacija iz Centralnog registra obaveznog socijalnog osiguranja (CROSO) i Statističkog registra preduzeća (SPR) (Nezavisno udruženje novinara Srbije). Termin „zaposleni“ označava građane koji imaju formalni pravni ugovor o zaposlenju, tj. radni odnos sa poslodavcem na određeno ili neodređeno vreme, kao i građane koji rade van radnog odnosa na osnovu ugovora o radu ili ugovora za obavljanje privremenih i povremenih poslova; građane koji obavljaju samostalnu delatnost ili su osnivači firmi ili preduzetničkih delatnosti.

4 Broj predstavlja ukupan broj studenata osnovnih i master studija upisanih na prvu godinu studija s glavnim predmetima Novinarstvo i Komunikacije na državnim fakultetima (bez podataka za master studije Komunikacija na Fakultetu političkih nauka u Beogradu).

IV.

PODACI O BUDUĆNOSTI MEDIJA

4.1. KONCEPT MEDIJA

Zakon o javnom informisanju i medijima (*Službeni glasnik Republike Srbije* 92/2023-188) definiše medijske kuće kao platforme koje pružaju urednički strukturisane informacije, ideje i mišljenja za javnu distribuciju putem reči, slike ili zvuka. Ovo uključuje dnevne i periodične novine, novinske agencije, radio i televizijske emitere, kao i digitalna izdanja poput uredničkih internet stranica. Godine 2023. Zakon je izmenjen kako bi prepoznao „medije civilnog sektora“ kao medije koji služe javnom interesu i zadovoljavaju potrebe specifičnih društvenih grupa i građanskih organizacija.

Tabela 3: **PODACI O KONCEPTU MEDIJA**

Definicija medija je utvrđena nacionalnim propisima. DA/NE	DA
Da li su definicija/koncept medija i zakonske obaveze koje proizilaze iz zakonske definicije medija bile predmet javne rasprave i osporavanja? DA/NE	DELIMIČNO ⁵

Izvor: Službeni glasnik Republike Srbije 92/2023-188; Manojlović & Gajić, 25. Oktobar 2023.
Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

4.2. MEDIJSKI PEJZAŽ

U 2023. godini u Srbiji je bilo registrovano 2.592 medija, prema Registru medija Agencije za privredne registre. Ovo predstavlja porast u odnosu na 2.545 medija u 2022. i 2.443 u 2021. godini. Važno je napomenuti da su onlajn mediji značajno doprineli ovom rastu, sa 1.113 medija koji su kategorisani kao „nezavisna elektronska izdanja, internet portali“ i „nezavisna elektronska

5 Postojale su debate, ali one se nisu nužno odnosile na definiciju medija. Umesto toga, bile su usmerene na određene članke u predlozima izmenjenih zakona o medijima, posebno na odredbe poput članova 39. i 41. predloženog Zakona o elektronskim medijima, koji omogućavaju državnim kompanijama da poseduju medije.

izdanja, urednički oblikovane internet stranice". Broj onlajn medija postepeno raste, sa 956 u 2021. na 1.050 u 2022. i 1.113 u 2023. godini.

U istom periodu, broj dnevnih i nedeljnih štampanih medija blago je porastao, s uvođenjem dnevnog lista Nova 2021. godine i nedeljnika Radar 2024. godine. Radar su osnovali novinari NIN-a kao odgovor na promenu vlasništva ovog lista (FoNet, 2024, 13. februar).⁶

S druge strane, broj radio stanica blago je opao, sa 310 u 2022. na 307 u 2023. godini.

U zemlji postoje dva javna servisa: Radio-televizija Srbije (RTS), koji deluje kao nacionalni emiter, i Radio-televizija Vojvodine (RTV), koja pokriva severnu autonomnu pokrajinu Srbije. Pored kanala RTS-a, RTS1 i RTS2, postoje i četiri druge komercijalne nacionalne televizije sa informativnim sadržajem (Pink, Happy, Prva, B92). Peta nacionalna frekvencija bila je planirana za dodelu, ali nije dodeljena kad i ostale četiri (Regulatorno telo za elektronske medije, 2022). Iako je rok za dodelu pete frekvencije prošao, predsednica Saveta REM-a Olivera Zekić izjavila je da odluka o petoj nacionalnoj frekvenciji neće biti doneta dok se ne reše pravni sporovi sa televizijom Nova S (Beta, 2024, 9. avgust). Ovo ukazuje na šire zabrinutosti u vezi sa efikasnošću REM-a i njegovom sposobnošću da ispuni svoj mandat kao regulatorno telo.

Ukupan broj nacionalnih radio stanica sa informativnim sadržajem u 2023. godini iznosio je sedam, uključujući četiri komercijalne radio stanice sa nacionalnim frekvencijama (*Hit*, *Play*, *S*, *S2*), i tri javne radio stanice (*Radio Beograd 1*, *Radio Beograd 2*, *Radio Beograd 202*) (Regulatorno telo za elektronske medije, 2022).

Ukupan broj dnevnih novina u 2023. godini iznosio je 10 (*Informer*, *Kurir*, *Alo*, *Srpski telegraf*, *Politika*, *Večernje novosti*, *Danas*, *Nova*, *Sportski žurnal*, *Vesti*), dok je broj nedeljnih novina iznosio pet (*Vreme*, *NIN*, *Nedeljnik*, *Pečat*, *Ekspres*), uz dodatak još jednog izdanja koje je započelo sa objavljivanjem 2024. godine (*Radar*).

Rast broja medijskih izdanja u Srbiji predstavlja ohrabrujući razvoj, posebno u svetlu izazova sa kojima se novinarska profesija suočava. Dok se povećanje broja onlajn medija usklađuje sa globalnim trendovima, osnivanje novih štampanih medija, poput dnevnog lista Nova i nedeljnika Radar, naglašava napore novinara da uspostave nove platforme za izveštavanje uprkos značajnim preprekama.

Iako je porast onlajn medija u skladu sa globalnim trendovima, pokretanje novih štampanih medija, poput dnevnih novina Nova ili nedeljnika Radar, ističe napore novinara da pokrenu nove platforme za izveštavanje uprkos značajnim preprekama.

6 Novinari su napustili časopis NIN nakon optužbi da je Ringier Srbija poklonio vlasništvo nad NIN-om svojoj bivšoj generalnoj direktorki Jeleni Drakulić Petrović, što je ona negirala, tvrdeći da je novine kupila (Vučić i Ljubičić, 2023, 29. avgust; Beta, 2024, 24. januar).

Tabela 4: PRIMERI PODATAKA O MEDIJSKOM PEJZAŽU

Ukupan broj medija u zemlji u 2023. godini	2.592
TREND u poslednje tri godine: raste, smanjuje se ili ostaje isti broj medija?	Raste - 2.443 (2021), 2.545 (2022), 2.592 (2023)
Ukupan broj javnih servisa (nacionalnih i lokalnih) u zemlji u 2023. godini.	2 ⁷
Ukupan broj dnevnih novina u zemlji u 2023. godini	10 ⁸
TREND u poslednje tri godine: raste, smanjuje se ili ostaje isti broj dnevnih novina u zemlji?	Raste ⁹
Ukupan broj nacionalnih TV kanala s informativnim sadržajem u zemlji u 2023. godini.	6 ¹⁰
TREND u poslednje tri godine: raste, smanjuje se ili ostaje isti broj nacionalnih TV kanala s informativnim sadržajem u zemlji?	Ostaje isti ¹¹

7 U Srbiji postoje dva javna servisa s više medijskih platformi: Radio-televizija Srbije (RTS) (nacionalni) (RTS) i Radio-televizija Vojvodine (RTV) (pokrajinski) (RTV). RTS funkcioniše kao televizijski i radijski emiter. Njegovi televizijski kanali uključuju: RTS 1, RTS 2, RTS 3, RTS Svet, RTS Nauka, RTS Drama, RTS Život, RTS Klasika, RTS Kolo, RTS Trezor, RTS Muzika, RTS Poletarac. Radio-stanice RTS-a su: Radio Beograd 1, Radio Beograd 2, Radio Beograd 3, Radio Beograd 202, Radio Pletenica Arhiv, Radio Rokenrol, Radio Džuboks, Radio Vrteška, Radio Džezer. RTV takođe funkcioniše kao televizijski i radijski emiter. Njegovi televizijski kanali su RTV 1 i RTV 2, dok njegove radio-stanice uključuju Radio Novi Sad 1, Radio Novi Sad 2, Radio Novi Sad 3, i Oradio. Televizijski kanal RTV 1 emituje program na srpskom jeziku, dok RTV 2 emituje sadržaje na jezicima nacionalnih manjina, uključujući mađarski, slovački, rumunski, rusinski, romski, hrvatski, bunjevački, ukrajinski i makedonski jezik. Radio Novi Sad 1 emituje na srpskom jeziku, Radio Novi Sad 2 na mađarskom, i Radio Novi Sad 3 emituje program na 14 manjinskih jezika (slovačkom, rumunskom, rusinskom, ukrajinskom, romskom, makedonskom, hrvatskom, bunjevačkom, crnogorskom, albanskom, nemačkom, bugarskom, ruskom i češkom). Oradio funkcioniše kao internet radio-stanica usmerena ka mladima. Oba javna servisa takođe imaju i svoje onlajn portale.

8 Informer (<https://informer.rs/>), Kurir (<https://www.kurir.rs/>), Alo (<https://www.alo.rs/>), Srpski telegraf (<https://www.republika.rs/>), Politika (<https://www.politika.rs/>), Večernje novosti (<https://www.novosti.rs/c/>), Danas (<https://www.danas.rs/>), Nova (<https://nova.rs/>), Sportski žurnal (<https://www.zurnal.rs/>), Vesti (<https://www.vesti-online.com/>).

9 List Nova (<https://nova.rs/>) počeo je da se objavljuje 2021. godine.

10 Javni emiteri RTS 1 i RTS 2, kao i televizijske stanice sa nacionalnom frekvencijom: Pink (<https://www.pink.rs/>), Happy (<https://happytv.rs/>), Prva (<https://www.prva.rs/>), and B92 (<https://b92.tv/>).

11 Broj nacionalnih televizijskih stanica sa informativnim sadržajem je ostao isti tokom prethodne tri godine, dok se dodela pete frekvencije očekuje ali je odložena.

Ukupan broj onlajn medija u zemlji u 2023. godini.	1.113 ¹⁵
TREND u poslednje tri godine: raste, smanjuje se ili ostaje isti broj onlajn medija u zemlji u 2023. godini?	Raste - 956 (2021), 1.050 (2022), 1.113 (2023)

Izvor: Agencija za privredne registre Srbije; RTV, 2024; Regulatorno telo za elektronske medije, 2022; Javni servis, 2024, 9. septembar; Beta, 2024, 9. avgust.

Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

4.3. VLASNIŠTVO NAD MEDIJIMA

Tri najveća vlasnika medija u Srbiji, na osnovu tržišnog učešća, su Pink Media Group (35,12%), Mondo Inc (13,34%) i United Group (13,06%). Pink Media Group i Mondo Inc su u vlasništvu srpskih državljana, dok je United Group u vlasništvu kompanije BC Partners (koju poseduju druge kompanije) i srpskog biznismena Dragana Šolaka. Teško je precizno odrediti iz koje zemlje ova grupa potiče, jer je povezana sa više država (BIRN, 2023b; 2023h). Iako je koncentracija vlasništva nad medijima formalno regulisana srpskim zakonima, u praksi se ne sprovodi. Prema izveštaju Media Ownership Monitor za 2023. godinu, osam najvećih vlasnika medija kontroliše 92,55% tržišta. Ovakav nivo koncentracije ocenjuje se kao visok rizik, koji se primenjuje kada osam najvećih vlasnika drži više od 70% tržišta u različitim sektorima medija (BIRN, 2023b). Ovaj visok nivo koncentracije podriva napore za sprečavanje medijskih monopola i promociju medijskog pluralizma.

Prema Monitoru medijskog vlasništva (2023), osam najvećih vlasnika medija kontroliše 92,55% tržišta.

Izveštaj *Media Pluralism Monitor* (MPM) Centra za medijski pluralizam i slobodu medija (Milutinović, 2024) identifikovao je potencijalne rizike za medijski pluralizam u Srbiji, ocenjujući ih kao srednji rizik u oblasti osnovne zaštite i kao visok rizik u oblastima tržišnog pluralizma, političke nezavisnosti i socijalne inkluzivnosti. Što se tiče tržišnog pluralizma, zakon o javnom informisanju i medijima propisuje zabranu monopola u sferi javnog informisanja, ali postavlja pragove za koncentraciju vlasništva koji su previsoki. Izmenjeni Zakon o javnom informisanju i medijima iz 2023. godine omogućio je distribuciju putem povezanih pravnih lica, čime je omogućeno državno vlasništvo kroz internet i kablovskog provajdera *Telekom*. Dopuštanje državnim kompanijama da osnivaju i upravljaju medijima povećava verovatnoću da će njihovi interesi biti u potpunosti usklađeni sa interesima vlade, što dovodi do opasne konsolidacije moći.

¹² Registrovani u okviru Agencije za privredne registre Srbije kao „nezavisna elektronska izdanja, internet portali“ i „nezavisna elektronska izdanja, urednički oblikovane internet stranice“.

Kao što je već navedeno, koncentracija vlasništva nad medijima postoji u Srbiji, posebno u sektoru emitovanja programa. U izveštaju *Media Ownership Monitor* BIRN-a navodi se da nije moguće precizno izračunati koncentraciju vlasništva nad medijima jer, iako Agencija za privredne registre Srbije pruža finansijske informacije o prihodima, nema dostupnih finansijskih informacija o specifičnim horizontalnim tržištima poput televizije, interneta, štampe i radija (BIRN, 2023b). Ovaj nedostatak podataka predstavlja ozbiljnu prepreku postizanju transparentnosti u vlasništvu nad medijima. Međutim, praktični primeri sugerišu monopolističke tendencije, jer je državnom *Telekomu Srbije* omogućeno vlasništvo nad raznim medijima. Prema najnovijim informacijama, *Telekom* je izvestio da preuzima *Mondo Inc*, izdavača dnevnog lista *Kurir* i vlasnika televizije *Kurir*, nakon ranije kupovine televizije *Kopernikus* (N1, 2024, 26. septembar; Rilak, 2020, 24. avgust). Nedostatak transparentnosti u vezi s ovim akvizicijama državnog *Telekoma* izaziva zabrinutost zbog potencijalnih sukoba interesa i dalje konsolidacije državnog uticaja na medijski pejzaž.

Praktični primeri, poput omogućavanja državnoj kompaniji Telekom Srbija da poseduje različite medije, ukazuju na monopolističke trendove.

Transparentnost vlasništva nad medijima regulisana je Zakonom o javnom informisanju i medijima, a podaci o vlasništvu dostupni su u Registru medija, online bazi podataka kojom upravlja Agencija za privredne registre (APR). Regulatorno telo za elektronske medije (REM) vodi registar za sektor elektronskih medija. Međutim, ove regulative nisu sprečile skriveno vlasništvo ili prikrivene veze između vlasnika medija i vladajućih političkih stranaka (BIRN, 2023c).

Iako srpski zakoni formalno regulišu vlasništvo nad medijima, nedostatak njihove primene omogućava malom broju vlasnika da dominiraju tržištem, ograničavajući raznolikost glasova i perspektiva u medijskom pejzažu.

Tabela 5: **PRIMERI PODATAKA O MEDIJSKOM VLASNIŠTVU**

Navedi tri najveća vlasnika medija u zemlji (vlasnici najvećeg broja medija i/ili sa najvećim dometom publike i/ili najvećim udelom na tržištu oglašavanja). Dodaj informacije o zemlji porekla za svakog od tri najveća vlasnika medija.	Pink Media Group (35,12%) (Srbija), Mondo Inc (13,34%) (Srbija), United Group (13,06%) (međunarodno).
TREND u poslednje tri godine: lista sa tri najveća vlasnika medija u zemlji se promenila. DA/NE	NE
Koncentracija vlasništva nad medijima je regulisana u zemlji. DA/NE	DA ¹³
Transparentnost vlasništva nad medijima je regulisana zakonom? DA/NE	DA ¹⁴
Vlasništvo nad medijima je transparentno u zemlji (verodostojne informacije o vlasnicima medija su objavljene). DA/NE/ DELIMIČNO	DELIMIČNO

Izvor: BIRN, 2023b, 2023c, 2023h; Službeni glasnik Republike Srbije 92/2023-188.

Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

4.4. FINANSIRANJE MEDIJA

Mediji u Srbiji se finansiraju kombinacijom komercijalnih aktivnosti, donacija domaćih subjekata i međunarodnih organizacija, ambasada ili vlade, kao i pretplatničkim naknadama.

Nacionalni javni servis RTS je 87,96 miliona evra (72,6% ukupnog budžeta) dobio iz pretplatničkih naknada domaćinstava. Pored ovih naknada, RTS se finansira i iz prihoda od oglašavanja (29,41 miliona evra ili 25,4% ukupnog budžeta), javnih sredstava (najmanji iznos – 320,435 evra ili 0,3% ukupnog budžeta) i drugih izvora (1,8%). Budžet nacionalnog javnog servisa beleži

13 Član 6. Zakona o javnom informisanju i medijima navodi: „Radi omogućavanja građanima da formiraju sopstveno mišljenje o pojavama, događajima i ličnostima, obezbeđuje se raznovrsnost izvora informacija i medijskih sadržaja. Radi zaštite konkurencije i raznovrsnosti ideja i mišljenja, zabranjen je svaki vid monopola u oblasti javnog informisanja. Niko ne može imati monopol na objavljivanje informacija, ideja i mišljenja u mediju. Niko ne može imati monopol na osnivanje, odnosno distribuciju medija.“

14 Član 7. Zakona o javnom informisanju i medijima navodi: „Radi formiranja sopstvenog mišljenja o verodostojnosti i pouzdanosti informacija, ideja i mišljenja objavljenih u medijima, radi sagledavanja mogućeg uticaja medija na javno mnjenje, kao i radi zaštite medijskog pluralizma omogućava se javnost podataka o medijima.“

stalan rast tokom poslednje tri godine: sa 116,25 miliona evra u 2021, na 121,26 miliona evra u 2022. i 125,54 miliona evra u 2023. godini (RTS, 2024; 2022). Mesečna pretplata za javne servise (RTS i RTV zajedno), koju domaćinstva plaćaju putem računa za struju, povećana je sa 2,55 evra u 2023. na 2,98 evra u 2024. godini (Beta, 2024, 22. jul).

Komercijalni mediji u Srbiji se uglavnom finansiraju iz oglašavanja, ali takođe mogu dobijati javna ili donatorska sredstva za nekomercijalne sadržaje. Civilno društvo i lokalni mediji se posebno oslanjaju na državna i donatorska sredstva, koja često čine značajan deo njihovih prihoda. Ova zavisnost izaziva zabrinutost, jer lokalni mediji često zavise od finansiranja vlade i lokalnih vlasti, što ih čini ranjivim na pritiske da svoje izveštavanje usklade s političkim interesima kako bi osigurali finansijsku podršku. U 2023. godini javno finansiranje od strane nacionalnih i lokalnih vlasti za medije iznosilo je ukupno 16,47 miliona evra, čime je nastavljen trend stalnog rasta tokom poslednje tri godine: 14,02 miliona evra u 2021, 15,50 miliona evra u 2022. i 16,47 miliona evra u 2023. godini (BIRN, 2023). Iznos donatorskih sredstava za medije ostaje netransparentan, s procenama koje variraju između 19.693.603 i 30 miliona američkih dolara namenjenih medijskim projektima u Srbiji između 2020. i 2024. godine (Global Forum for Media Development, 2024).

Iako su neki aspekti državnog finansiranja medijskih projekata delimično transparentni, ukupan iznos potrošen na državne reklame (oglašavanje od strane državnih tela, institucija i državnih preduzeća) ostaje nepoznat. Državno oglašavanje nije regulisano, uprkos izmenama dva zakona o medijima iz 2023. godine (Petronijević, 2023, 23. oktobar). U oktobru 2024. godine, Koalicija za slobodu medija zatražila je od Ministarstva unutrašnje i spoljne trgovine da produži rok za javnu raspravu o Zakonu o oglašavanju. Ovaj zahtev usledio je nakon što je Ministarstvo unutrašnje i spoljne trgovine formiralo Radnu grupu za izmene Zakona o oglašavanju, bez konsultacija s medijskim udruženjima ili obaveštavanja Ministarstva informisanja i telekomunikacija. Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, koje je odgovorno za sprovođenje Medijske strategije, nadgleda četiri aktivnosti povezane s oglašavanjem, uključujući javno informisanje i prakse oglašavanja javnih vlasti (Koalicija za slobodu medija, 2024).

Dok su određeni aspekti državnog finansiranja medijskih projekata delimično transparentni, ukupna količina novca potrošena na državne reklame (reklamiranje državnih tela, institucija i javnih kompanija) ostaje nepoznata.

Tabela 6: **PRIMERI PODATAKA O FINANSIRANJU MEDIJA**

Ukupna vrednost nacionalnog tržišta oglašavanja (uključujući sve vrste medija) u 2023. godini u evrima.	259 miliona EUR
TREND u poslednje tri godine: raste, smanjuje se ili ostaje ista ukupna vrednost nacionalnog tržišta oglašavanja.	Raste - 230 miliona EUR (2021), 241 miliona EUR (2022), 259 miliona EUR (2023)
Udeo televizije u vrednosti nacionalnog tržišta oglašavanja u 2023. godini.	49%
TREND u poslednje tri godine: raste, smanjuje se ili ostaje isti udeo televizije u vrednosti nacionalnog tržišta oglašavanja.	Smanjuje se - 51% (2021), 51% (2022), 49% (2023)
Ukupan budžet nacionalnog javnog servisa u 2023. godini, u evrima.	125.54 miliona EUR (14.698.993.000 RSD)
TREND u poslednje tri godine: raste, smanjuje se ili ostaje isti ukupan budžet nacionalnog javnog servisa.	Raste - 116.25 miliona EUR (13.611.576.000 RSD) (2021), 121.26 miliona EUR (14.196.057.000 RSD) (2022), 125.54 miliona EUR (14.698.993.000 RSD) (2023)
Udeo ukupnog budžeta nacionalnog javnog servisa u 2023. godini koji dolazi iz državnog budžeta.	0.3% (320.435 EUR (37.5 miliona RSD))
Ukupan iznos javnog finansiranja (grantovi i subvencije) od strane nacionalne i lokalnih vlasti medijima u zemlji u 2023. godini.	16.47 miliona EUR (1.928.939.956 RSD)
TREND u poslednje tri godine: raste, smanjuje se ili ostaje isti ukupan iznos javnog finansiranja (grantova i subvencija) medijima u zemlji.	Raste - 14.02 miliona EUR (1.641.136.319 RSD) (2021), 15.50 miliona EUR (1.814.522.997 RSD) (2022), 16.47 miliona EUR (1.928.939.956 RSD) (2023)

Da li su obaveze javnih tela, institucija i kompanija da objavljuju podatke o finansiranju medija regulisane zakonom? DA/NE	DA ¹⁵
Da li su podaci o dodeljenim iznosima javnog finansiranja medijima objavljeni? DA/NE	DELIMIČNO
Da li je državno oglašavanje u medijima regulisano zakonom? DA/NE	NE

Izvor: Nielsen; Ipsos; Službeni glasnik Republike Srbije 92/2023-188; Beta, 2024, 2. februar; Petronijević Terzić, 2023, 23. oktobar; Koalicija za slobodu medija, 2024.

Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

4.5. REPREZENTACIJA U MEDIJIMA

Pouzdani podaci o zastupljenosti žena, mladih ispod 40 godina i etničkih manjina među novinarima nedostaju. Prema Centralnom registru obaveznog socijalnog osiguranja (CROSO) i Statističkom registru preduzeća (SPR), kako izveštava Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), 46% medijskih radnika u 2022. godini bile su žene. Međutim, pošto nisu svi medijski radnici novinari, ovaj podatak nije konačan.

U 2023. godini nijedna od pet najgledanijih TV stanica, štampanih medija ili onlajn portala nije imala ženu vlasnicu. Ipak, u radijskom sektoru dve žene poseduju udele u vlasništvu. Ružica Kržić poseduje 49% vlasništva nad Radio Hit FM-om zajedno sa svojim suprugom Milošem Kržićem i ima udele u drugim radio stanicama, uključujući Lola, TDI, Jat i Karolina. Slično, Irena Anđelković poseduje 49% vlasništva nad Radio S, Radio S2, Radio S3 i Radio S4, kao i udele u Radio S1 Crna Gora, Radio S3 Crna Gora i Radio S Bosna i Hercegovina, zajedno sa svojim bratom (BIRN Srbija, 2023d).

Tokom 2023. žene nisu bile vlasnice nijednog od 5 najgledanijih TV kanala, štampanih medija ili onlajn informativnih portala.

15 Član 27. Zakona o javnom informisanju i medijima navodi da: "Organ koji raspisuje konkurs, po završetku projektnog sufinansiranja u tekućoj godini, sačinjava izveštaj o sprovedenim konkursima u oblasti javnog informisanja u odnosu na tematsku i žanrovsku raznovrsnost i ciljne grupe kojima je sadržaj namenjen, a u skladu sa definicijom javnog interesa u oblasti javnog informisanja iz člana 15. ovog zakona, i objavljuje ga bez odlaganja, a najkasnije do kraja kalendarske godine na veb prezentaciji organa koji je raspisao konkurs kao i na veb portalu Jedinistvenog informacionog sistema za sprovođenje i praćenje sufinansiranja projekata u oblasti javnog informisanja" kao i da "Organ koji raspisuje konkurs najkasnije do 31. decembra tekuće godine, za projekte realizovane u prethodnoj godini, objavljuje izveštaj o sprovedenoj evaluaciji (internoj ili eksternoj) na svojoj veb prezentaciji kao i na veb portalu Jedinistvenog informacionog sistema za sprovođenje i praćenje sufinansiranja projekata u oblasti javnog informisanja." Jedinistveni informacioni sistem će početi sa radom od 1. januara 2025. godine.

Među pet najvećih vlasnika medija u TV, radio, štampanom i onlajn sektoru u 2023. godini, 10% su bili strani građani ili kompanije. Među značajnim stranim vlasnicima su Mihael Ringier, vlasnik Ringiera, sa dodatnim udelima koje poseduju Mark Valder i švajcarska kompanija Die Mobiliar. United Media, u vlasništvu Dragana Šolaka, takođe ima značajan udeo koji drži britanska investiciona firma BC Partners (BIRN Srbija, 2023e).

Iako žene čine najmanje 46% medijskih radnika, retko se nalaze na najvišim pozicijama odlučivanja, kao što su glavne urednice ili vlasnice. Posebno je značajno da žene poseduju vlasničke udele uglavnom u radijskom sektoru, medijskom formatu koji je u opadanju.

Žene su takođe manje zastupljene u nacionalnom javnom servisu (RTS) i Regulatornom telu za elektronske medije (REM). U upravnom odboru RTS-a nalazi se samo jedna žena uz osam muškaraca, dok programski savetodavni odbor broji 15 članova, od kojih je šest žena i devet muškaraca (RTS, 2022; Regulatorno telo za elektronske medije, 2024). Pored toga, u upravnom odboru RTS-a nalazi se samo jedna osoba mlađa od 40 godina (Regulatorno telo za elektronske medije, 2020; 2023; 2024b). U upravnom odboru REM-a u 2023. godini bile su tri žene i pet muškaraca, jedna osoba iz redova etničkih manjina i jedna osoba mlađa od 40 godina (Regulatorno telo za elektronske medije, n.d.).

Mediji nacionalnih manjina u Srbiji imaju za cilj da odgovore na komunikacione potrebe i prava najvećih manjinskih zajednica. Pet najvećih manjinskih grupa su Mađari, Bošnjaci, Romi, Albanci i Slovaci. U Vojvodini su najveće manjinske zajednice Mađari, Romi, Slovaci, Hrvati i Rumuni (Republički zavod za statistiku, 2023). Mađarske, slovačke, hrvatske i rumunske zajednice imaju medije koje su osnovali Nacionalni saveti nacionalnih manjina, kao i nekoliko lokalnih medija koji izveštavaju na tim jezicima. Nasuprot tome, bošnjačke, romske i albanske zajednice nemaju medije osnovane od strane Nacionalnih saveta, ali imaju druge lokalne medije koji izveštavaju na njihovim jezicima, posebno u regionima gde su ove zajednice koncentrisane (Sejdinović, 2020). Međutim, bliske veze između nekih manjinskih medija i Nacionalnih saveta nacionalnih manjina stvorile su izazove. Novinari iz medija koje su osnovali Nacionalni saveti izveštavaju o političkim pritiscima i autocenzuri (Milinkov i dr., 2022). Nasuprot tome, nezavisno osnovani manjinski mediji zadržavaju uredničku slobodu.

Pokrajinski javni servis, Radio-televizija Vojvodine (RTV), emituje programe na 11 jezika i ima posvećene redakcije za programe na mađarskom, romskom, slovačkom, hrvatskom i rumunskom, kao i na rusinskom, bunjevačkom, ukrajinskom i makedonskom jeziku (RTV, n.d.). Nacionalni javni servis RTS, s druge strane, emituje ograničen program na romskom jeziku na radiju i na albanskom jeziku na televiziji, što nije dovoljno da zadovolji informativne

Novinari u medijima koje su ustanovili Saveti nacionalnih manjina prijavljuju izloženost političkim pritiscima i autocenzuri (Milinkov i dr., 2022).

potrebe ovih dveju manjinskih zajednica. Bošnjačka, bugarska i vlaška zajednica nemaju programe na nacionalnom javnom servisu, već se oslanjaju na neke privatne ili medije u vlasništvu organizacija civilnog društva za izveštavanje na svojim jezicima (Nicević Nokić, 2023, 15. decembar; Bajrović, 2024, 2. februar; Far, 2023, 13. oktobar; NDNV, 2017, 23. oktobar). S obzirom na to da RTS i RTV finansiraju svi građani, uključujući pripadnike manjinskih zajednica, ovi servisi bi trebalo da ravnopravno predstavljaju te grupe pružajući informacije, edukaciju i zabavu na njihovim jezicima, čime bi se osnažili principi inkluzivnosti i jednakosti, koji su fundamentalni za demokratsko društvo.

Mediji nacionalnih manjina se finansiraju putem javnih sredstava na lokalnom, pokrajinskom i nacionalnom nivou. Ministarstvo informisanja i telekomunikacija finansira manjinske medije putem javnog poziva za sufinansiranje projekata usmerenih na proizvodnju sadržaja na jezicima nacionalnih manjina. Slično, Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s verskim zajednicama u Vojvodini podržava manjinske medije putem javnog poziva za sufinansiranje projekata javnog informisanja. Pored toga, lokalne samouprave u opštinama gde su jezici manjina zvanični uz srpski takođe obezbeđuju sredstva za proizvodnju medijskog sadržaja na jezicima nacionalnih manjina (Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, 2023; Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s verskim zajednicama, n.d.).

Neophodno je prikupljati i implementirati pouzdane statistike o specifičnim grupama u novinarstvu – poput žena, mladih i manjina – kako bi se stvorila osnova za unapređenje njihove zastupljenosti i pozicija u medijskoj industriji u budućnosti.

Tabela 7: PRIMERI PODATAKA O REPREZENTACIJI U MEDIJIMA

Udeo žena novinara (novinarki) u zemlji u 2023. godini	46% (2022)
Udeo novinara iz redova etničkih manjina u zemlji u 2023. godini.	N/P
Udeo žena među glavnim urednicima informativnih programa i menadžerima 5 najgledanijih TV kanala sa informativnim sadržajem u zemlji u 2023. godini.	N/P
Udeo osoba mlađih od 40 godina među glavnim urednicima informativnih programa i menadžerima 5 najgledanijih TV kanala sa informativnim sadržajem u zemlji u 2023. godini.	N/P

Udeo osoba iz redova etničkih manjina među glavnim urednicima informativnih programa i menadžerima 5 najgledanijih TV kanala sa informativnim sadržajem u zemlji u 2023. godini.	N/P
Udeo žena u upravnom odboru nacionalnog regulatornog tela za medije u 2023. godini.	Upravni odbor: RTS - 11% (jedna žena, osam muškaraca) Programski savetodavni odbor: RTS - 40% (šest žena, devet muškaraca)
Udeo osoba iz redova etničkih manjina u upravnom odboru nacionalnog regulatornog tela za medije u 2023. godini.	N/P
Udeo osoba mlađih od 40 godina u upravnom/nadzornom telu nacionalnog javnog servisa u 2023. godini.	Upravni odbor: RTS – jedna osoba Programski savetodavni odbor: RTS - N/P
TREND u poslednje tri godine: Broj manjinskih medija u zemlji raste, opada ili ostaje isti.	N/P
Manjinski mediji su podržani javnim finansiranjem u 2023. godini. DA/NE	DA
Koje manjinske zajednice nemaju svoje medije ili programe za manjine na nacionalnom javnom servisu?	Bošnjačka, bugarska i vlaška zajednica

Izvor: Centralni registar obaveznog socijalnog osiguranja (CROSO) i Statistički registar preduzeća (SPR) putem Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS); RTS, 2022; Regulatorno telo za elektronske medije, 2020, 2023, 2024, 2024b; Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, 2023; Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s verskim zajednicama, n.d.; Nicević Nokić, 2023, 15. decembar; Bajrović, 2024, 2. februar; Far, 2023, 13. oktobar; NDNV, 2017, 23. oktobar. Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

4.6. UČEŠĆE U MEDIJIMA

Većina medija u zemlji obezbeđuje mehanizme za učešće i interakciju građana, kao što su sekcije za komentare na veb-sajtovima i društvenim mrežama. Najčešći oblici učešća građana uključuju komentarisanje na veb-sajtovima i društvenim mrežama, objave na Tviteru i, u manjoj meri, učestvovanje u diskusijama na forumima.

Tabela 8: **PRIMERI PODATAKA O UČEŠĆU U MEDIJIMA**

Većina medija u zemlji obično pruža mehanizme za učešće i interakciju sa građanima/čitaocima, slušaocima i gledaocima (sekcije za komentare, pisma uredniku, forumi, blogovi, urednik za čitaoce, ombudsman, drugi tipovi mehanizama za pritužbe, članstvo, prakse, fokus grupe itd.). DA/NE	DA
TREND u poslednje tri godine: Broj mehanizama za učešće u medijima u zemlji raste, opada ili ostaje isti (npr. sekcije za komentare se zatvaraju ili otvaraju, ombudsman se uspostavlja ili ukida itd.)	Ostaje isti.
Tri najčešća mehanizma učešća građana u medijima u zemlji	Komentarisanje u sekcijama za komentare na veb-sajtovima i društvenim mrežama, objave na Tviteru, diskusije na forumima

Izvor: Procena eksperta.

Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

V.

PODACI O BUDUĆOJ UPOTREBI MEDIJA I POVERENJU U MEDIJE

5.1. KORIŠĆENJE MEDIJA

Televizija je bila najčešće korišćen izvor vesti i informacija za građane u 2024. godini, a odmah iza nje su društvene mreže (Ipsos, 2024). U 2023. godini prosečno vreme provedeno u gledanju televizije u Srbiji iznosilo je 8 sati i 13 minuta dnevno (Nielsen). Najgledaniji informativni programi bili su centralne političke emisije poput Dnevnika 2 na RTS1, Nacionalnog dnevnika na Pinku, Vesti na Prvoj, Telemastera na Hepiju i Dnevnika na Nova S (Karadžić i dr., 2023). Sa izuzetkom Nova S, svi ovi kanali imaju nacionalne frekvencije i smatraju se pro-vladinim.

Prosečno vreme koje su građani Srbije provodili gledajući televiziju tokom 2023. godine bilo je 8 sati i 13 minuta (Nielsen).

Mladi uzrasta od 15 do 29 godina preferiraju društvene mreže kao primarni izvor informacija, dok su onlajn portali drugi izbor (Stojanović i dr., 2023). Ovi trendovi su ostali konzistentni tokom poslednje tri godine, prema istraživanjima (Stojanović i dr., 2022; 2021).

Društvene mreže imale su domet publike od 69,8% u 2023. godini, što predstavlja približno 5,01 milion građana sa nalogom na društvenim mrežama (Datareportal, 2023, 13. februar). Ovaj trend beleži stabilan rast tokom poslednje tri godine, od 42% u 2020, preko 52,8% u 2021, 57% u 2022, do 69,8% u poslednjoj godini (Datareportal, 2020, 18. februar; 2021, 11. februar; 2022, 15. februar).

Najpopularnije društvene mreže u prvoj polovini 2024. godine bile su Fejsbuk, Instagram i Jutjub. Kod mladih su preferencije nešto drugačije – na prvom mestu je Instagram, zatim Jutjub i Fejsbuk (Ipsos, 2024). Prosečno vreme provedeno na društvenim mrežama u 2024. godini iznosilo je 91 minut dnevno, dok su mladi provodili značajno više – 132 minuta dnevno (Ipsos, 2024). Ipak, ovo je relativno malo u poređenju sa prosečnim vremenom provedenim u gledanju televizije, koje je gotovo četiri puta duže.

Tabela 9: **KORIŠĆENJE MEDIJA**

Tip medija koji se najčešće koristi kao izvor vesti i informacija za građane u zemlji u 2023. godini.	Televizija (2024) ¹⁶
TREND u poslednje tri godine: Da li se tip medija koji se najčešće koristi kao izvor vesti i informacija za građane u zemlji promenio u poslednje tri godine? DA/NE Ako da, od kog tipa ka kom tipu?	NE
Koji je tip medija bio najčešće korišćen izvor vesti i informacija za mlade (uzrasta od 15 do 29 godina) u zemlji u 2023. godini?	Društvene mreže
Domet publike tipa medija „televizija“ u zemlji u 2023. godini.	66% ¹⁷
Tri najpopularnije (najviše korišćene, posećene) društvene mreže u zemlji u 2023. godini.	Fejsbuk, Instagram, Jutjub (2024) ¹⁸
Tri najpopularnije (najviše korišćene, posećene) društvene mreže među mladima (uzrasta od 15 do 29 godina) u zemlji u 2023. godini.	Instagram, Jutjub, Fejsbuk (2024) ¹⁹
Tri najpopularnije (najgledanije) informativne emisije na televiziji u zemlji u 2023. godini.	Dnevnik 2 (RTS1), Nacionalni dnevnik (Pink), Vesti (Prva), Telemaster (Happy), Dnevnik (Nova S)
Indeks medijske pismenosti za zemlju u 2023. godini	33 ²⁰

16 Televizija, posebno TV vesti, najčešći su (63,2%) i glavni izvor (41,6%) informacija o aktuelnim događajima za građane Srbije u prvoj polovini 2024. godine, prema istraživanju Ipsos-a. U okviru istraživanja organizacije CRTA, televizija je takođe identifikovana kao najčešće korišćen izvor vesti u 2023. godini.

17 Podaci ukazuju na dnevni domet.

18 Prema Stat Counter Global Stats-u, najpopularnije društvene mreže u 2023. godini bile su Fejsbuk, Instagram i Tviter, dok je Ipsos utvrdio da su u prvoj polovini 2024. godine najčešće korišćene mreže Fejsbuk, Instagram i Jutjub.

19 Podaci se odnose na korisnike uzrasta od 12 do 29 godina za prvu polovinu 2024. godine.

TREND u poslednje tri godine: Indeks medijske pismenosti raste, opada ili ostaje isti.	Ostaje isti - četvrti klaster (rezultat 33 (2023), 35 (2022), 32 (2021))
Da li je medijska pismenost poseban predmet u osnovnim ili srednjim školama? DA/NE	DELIMIČNO ²¹

Izvor: IPSOS MEDIA OMNIBUS 2024; Karadžić et al, 2023; Stojanović et al, 2023; IPSOS PRRADEX 2024; IPSOS ICT Tracker 2024; Stat Counter Global Stats, n.d.; Open Society Institute Sofia and European Policies Initiatives, 2023; Sigeti, 2021.

Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

5.2. POVERENJE U MEDIJE

Ukupno poverenje u medije u Srbiji u 2023. godini iznosilo je 30%, prema kojem građani delimično ili potpuno veruju medijima, navodi *Balkan Public Barometer* (Regional Cooperation Council, n.d.). Poverenje u medije značajno je opalo u odnosu na 2021. godinu, kada je 51% građana izrazilo sličan nivo poverenja (Jovović & Valić Nedeljković, 2021). Prema rangiranju najpouzdanijih institucija u Srbiji za 2024. godinu, koje je objavio *Međunarodni republikanski institut*, mediji su zauzeli 8. mesto od 10, što ih čini jednom od najmanje pouzdanih institucija. Ipak, ovo predstavlja blago poboljšanje u poređenju sa 2022. godinom, kada su mediji bili na 9. mestu, i 2020. godine, kada su bili na 10. mestu.

Prema rangiranju najpouzdanijih institucija u Srbiji Međunarodnog republikanskog instituta (2024), mediji zauzimaju 8. od 10 mesta, čime su svrstani u najmanje pouzdane institucije.

Najpouzdaniji tipovi medija početkom 2024. godine bili su televizija (posebno TV vesti), lokalne TV i radio digitalne platforme, kao i digitalna izdanja lokalnih dnevnih novina (veb i aplikacije) (Ipsos, 2024). Društvene mreže su ostale najmanje pouzdan tip medija u 2024. i 2023. godini, nasuprot 2021. godini, kada su štampani časopisi i magazini bili najmanje pouzdani (Jovović & Valić Nedeljković, 2021).

Prema istraživanju CRTA iz 2023. godine (Karadžić i dr., 2023), najpouzdaniji medijski brendovi bili su RTS, N1, Nova S i Happy. Najpouzdanija tri medija menjala su se tokom godina: u 2023. godini to su bili RTS, N1 i Nova S; u 2022. N1, RTS i Politika; dok su u 2021. godini RTS, Pink i Prva predvodili rang liste (Karadžić i dr., 2023; Kleut i dr., 2022; Jovović & Valić Nedeljković, 2021).

20 Viši rezultat (0-100) ili niži klaster (1-5) označavaju viši nivo medijske pismenosti stanovništva.

21 Medijska pismenost je izdvojen, posebni predmet u gimnazijama i zaseban predmet u okviru dodatne nastave u osnovnim školama za učenike 5. i 6. razreda. Na taj način, ne uče svi đaci u Srbiji medijsku pismenost kroz zaseban predmet u formalnom obrazovanju, ali mogu biti edukovani o određenim veštinama medijske pismenosti kroz međupredmetne sadržaje.

Od 2021. godine, kada su tri najpouzdanija medijska brenda u Srbiji bila isključivo oni čiji TV kanali imaju nacionalne frekvencije, došlo je do promene. Do 2023. godine, dva od četiri najpouzdanija medijska brenda bila su ona čiji TV kanali nemaju nacionalne frekvencije. Ovo može odražavati nezadovoljstvo javnosti pristrasnošću emitera sa nacionalnim frekvencijama i pad poverenja u njihov novinarski rad.

Tablela 10: **POVERENJE U MEDIJE**

Nivo ukupnog poverenja u medije u zemlji u 2023. godini (u procentima).	30% ²²
TREND u poslednje tri godine: Nivo ukupnog poverenja u medije u zemlji raste, opada ili ostaje isti?	Opada - 30% građana delimično ili potpuno veruje medijima (2023), N/P (2022), 51% građana uglavnom ili potpuno veruje medijima (2021).
Tri najpouzdanija tipa medija u zemlji u 2023. godini.	Televizija, lokalne TV i radio digitalne platforme, lokalne dnevne digitalne novine (web i aplikacije) (2024) ²³
TREND u poslednje tri godine: Da li se redosled tri najpouzdanija tipa medija u zemlji promenio? DA/NE. Koji tipovi medija su zamenili mesta među najpouzdanijima?	NE
Na kom mestu su mediji na rang-listi najpouzdanijih institucija u zemlji u 2023. godini?	8. mesto od 10 (2024)
TREND u poslednje tri godine: Mesto medija na rang-listi najpouzdanijih institucija u zemlji raste, opada ili ostaje isto?	Raste - 10. mesto od 10 (isto kao političke stranke) (2020), 9. mesto od 10 (2022), 8. mesto od 10 (2024).
Na kom mestu su novinari na rang-listi najpouzdanijih profesija u zemlji u 2023. godini?	N/P
TREND u poslednje tri godine: Mesto novinara na rang-listi najpouzdanijih profesija u zemlji raste, opada ili ostaje isto?	N/P

22 Broj označava procenat ljudi koji uglavnom ili potpuno veruju medijima.

23 Ipsos je utvrdio da su u prvoj polovini 2024. godine građani najviše verovali TV vestima (70%), lokalnim TV i radio digitalnim platformama (62%) i lokalnim dnevnim digitalnim novinama (60%). Prema Balkan Public Barometru, najpouzdaniji tipovi medija u zemlji u 2023. godini bili su javna televizija i radio, privatna televizija i radio, te onlajn platforme za vesti.

Građani koriste samoregulatorne mehanizme za podnošenje pritužbi kada primete kršenje profesionalnih standarda medija i novinara. DA/NE	DA ²⁴
TREND: Broj građana koji koriste samoregulatorne mehanizme za podnošenje pritužbi kada primete kršenje profesionalnih standarda medija i novinara raste, opada ili ostaje isti?	Raste - 55 (2021), 53 (2022), 74 (2023)

Izvor: Regional Cooperation Council, n.d.; Jovović & Valić Nedeljković, 2021; PSOS MEDIA OMNIBUS 2024; International Republican Institute, 2024; Savez za štampu, 2021, 2022, 2023. Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

24 U 2023. godini, 74 od ukupno 125 pritužbi Savetu za štampu podneli su pojedinci.

VI.

PODACI O BUDUĆNOSTI DEMOKRATIJE

Indeks demokratije Srbije u 2023. godini iznosio je 6,3, što odražava stabilnost u odnosu na isti rezultat prethodne godine (Our World in Data, 2024a; 2024b; 2024c). Ovaj indeks procenjuje građanske slobode, političko učešće, slobodne izbore i funkcionisanje vlade na skali gde 10 predstavlja najdemokratskije zemlje. Međutim, Indeks vladavine prava blago je opao na 0,48 u 2023. godini, u poređenju sa 0,49 u 2022. i 2021. godini (World Justice Project, n.d.).

Što se tiče vladavine prava u izborima, relevantne međunarodne i nacionalne organizacije za monitoring nisu smatrale da su najnoviji lokalni, parlamentarni ili predsednički izbori u zemlji bili fer. Izveštaji misija OEBS-a za posmatranje izbora iz 2022. (predsednički izbori), 2023. (parlamentarni izbori) i 2024. (lokalni izbori) ukazuju na ponavljajuće probleme. Iako su izborni procesi bili „dobro organizovani i obezbedili raznovrsne političke izbore za glasače“, sistemske prednosti dosledno su išle u korist vladajuće koalicije. Ključni problemi uključivali su pristrasno izveštavanje medija, zloupotrebu državnih resursa i pritiske na zaposlene u javnom sektoru, što je stvorilo neravnotežan teren i ograničilo fer konkurenciju (Međunarodna misija za posmatranje izbora, 2024; OSCE, 2024; 2022).

Iako zakonodavstvo koje se odnosi na izbore, uključujući zakone o kampanji, uglavnom odgovara međunarodnim standardima, ODIHR je u svom Završnom izveštaju Misije za posmatranje izbora iz 2024. godine istakao da nekoliko dugogodišnjih preporuka ostaje nerealizovano. Ključne zabrinutosti uključuju uspostavljanje ravnopravnih uslova, sprečavanje zloupotrebe javnih funkcija i državnih resursa, razdvajanje službenih dužnosti od aktivnosti kampanje, primenu efektivnih zaštita protiv zastrašivanja i pritisaka na glasače, kao i poboljšanje pristupa zainteresovanih strana Jedinostvenom biračkom registru (JBR) (OSCE, 2024).

Izlaznost birača postepeno je rasla poslednjih godina. Na parlamentarnim izborima 2023. godine izlaznost je iznosila 58,77%, što je nešto više u odnosu na izbore 2022. godine (58,60%) i značajno više u poređenju sa 48,93% na izborima 2020. godine (Republički zavod za statistiku, 2024; 2022c; 2020). Slično, učešće na predsedničkim izborima 2022. godine poraslo je na 58,40%, u poređenju sa 54,34% u 2017. godini. Na predsedničkim izborima 2012.

Kada je u pitanju vladavina prava u izbornim procesima, kredibilne međunarodne i nacionalne organizacije za praćenje izbora, nisu označile kao fer nijedne od skorije održanih izbora (lokalni, parlamentarni, predsednički).

godine izlaznost je iznosila 57,73% u prvom krugu i 46,26% u drugom krugu (Republički zavod za statistiku, 2022; 2017; 2012). Ovaj porast izlaznosti birača odražava pozitivan trend u pogledu demokratije u Srbiji, ukazujući na obnovljenu građansku angažovanost i veće učešće u političkom procesu.

Indeks slobode medija u Srbiji nastavio je da opada, iznoseći 59,16 u 2023. godini, što je pad u odnosu na 61,51 u 2022. i 67,97 u 2021. godini (Reporteri bez granica, 2023; 2022; 2021). Ovaj pad korelira sa porastom napada na novinare, SLAPP tužbama, pogoršanim uslovima rada, kršenjem prava na privatnost novinara, nedostatkom transparentnosti u koncentraciji vlasništva nad medijima i drugim faktorima koji otežavaju njihov svakodnevni rad i ometaju funkcionisanje slobodnih medija.

Iako zakonodavstvo o slobodi izražavanja i slobodi medija formalno odgovara standardima EU, novembarske izmene medijskih zakona iz 2023. godine izazvale su zabrinutost. Novi zakoni su obnovili državno vlasništvo u medijima, omogućavajući poslovnim subjektima koji se bave elektronskim komunikacijama, uključujući državne kompanije poput Telekom, da poseduju medije. Ova promena omogućava pravnim licima osnovanim od strane države da budu vlasnici medija (Stjepić, 2023, 3. novembar). Iako je političkim strankama zabranjeno vlasništvo nad medijima (Službeni glasnik Republike Srbije 92/2023-207), privatizacija lokalnih medija u Srbiji pre nekoliko godina bila je obeležena izveštajima o akvizicijama medija od strane pojedinaca bliskih vladajućoj stranci, često po cenama znatno višim od njihove realne vrednosti (Marić, 2024, 24. jul; NUNS, 2015, 3. septembar). Trenutno Republika Srbija ima 50% vlasničkog udela u dnevnom listu Politika (BIRN, 2023g). Izmene zakona o medijima, koje omogućavaju kompanijama iz oblasti elektronskih komunikacija (poput državnog Telekom) da poseduju medije, dodatno učvršćuju državni i partijski uticaj na medijski pejzaž. Ovi razvojni događaji doprineli su daljem padu indeksa slobode medija u Srbiji i verovatno će pogoršati taj trend u budućnosti.

Izmenjeni medijski zakon, kojim se omogućava kompanijama koje se bave elektronskim komunikacijama (poput državnog Telekom) da poseduju medije, dodatno produbljuje državni i partijski uticaj na medije.

Korupcija ostaje značajan problem u Srbiji. Indeks percepcije korupcije u zemlji iznosio je 36 u 2023. godini, što ukazuje na stagnaciju nakon pada sa 38 u 2021. godini (Transparency International, 2023; 2022; 2021).

Iako su neke antikorupcijske politike poboljšane, Transparency International i druge nadzorne organizacije identifikovale su značajne nedostatke, uključujući odsustvo sveobuhvatne nacionalne strategije za borbu protiv korupcije. Iako je Srbija ostvarila napredak u implementaciji određenih preporuka Grupe država protiv korupcije (GRECO), nedostatak potpuno razvijenog antikorupcijskog okvira i percipirani politički uticaj na Agenciju za borbu protiv korupcije i dalje ometaju efikasne napore u borbi protiv korupcije (Transparency International Srbija, 2023b; Group of States against Corruption, Council of Europe, 2023).

Pravo na protest je zaštićeno srpskim zakonodavstvom i Ustavom (Ustav Republike Srbije, 2006; Službeni glasnik Republike Srbije 6/2016-37), ali njegova primena u praksi ostaje delimična. U poslednjih nekoliko godina zabeleženi su slučajevi nasilja prema demonstrantima od strane predstavnika vladajuće stranke, policije i drugih građana (Latković, 2023, 15. jun). Beogradski centar za ljudska prava prijavio je incidente nasilja prema demonstrantima, uključujući verbalne napade od strane političara, pretnje gubitkom posla upućene aktivistima i prekomerne reakcije policije tokom protesta povodom optužbi za nepravilnosti na izborima (Beogradski centar za ljudska prava, 2024).

Protesti u znak podrške slobodi medija organizovani su u Srbiji 2023. godine nakon masovnih pucnjava u maju. Serija od 27 demonstracija, pod nazivom „Srbija protiv nasilja“, uključivala je zahteve kao što su oduzimanje nacionalnih frekvencija televizijama Pink i Happy, kao i ostavku Saveta Regulatornog tela za elektronske medije (REM) (Beogradski centar za ljudska prava, 2024). Važno je napomenuti da broj protesta vezanih za slobodu medija raste poslednjih godina (Beogradski centar za ljudska prava, 2024; 2023; 2022). Ovaj trend možda ukazuje na zahtev građana za većom odgovornošću, transparentnošću i demokratskim upravljanjem.

Tabela 11: DEMOKRATIJA

Indeks demokratije u zemlji u 2023. godini.	6.3 ²⁵
TREND u poslednje tri godine: Indeks demokratije u zemlji raste, opada ili ostaje isti?	Ostaje isti - 6.3 (2023), 6.3 (2022), 6.4 (2021)
Koliki je indeks vladavine prava u zemlji u 2023. godini? (prema World Justice Project-u)	0.48 ²⁶
TREND u poslednje tri godine: Indeks vladavine prava u zemlji raste, opada ili ostaje isti?	Ostaje isti - 0.48 (2023), 0.49 (2022), 0.49 (2021)
Nivo indeksa percepcije korupcije za zemlju u 2023. godini	36 ²⁷
TREND u poslednje tri godine: Indeks percepcije korupcije za zemlju raste, opada ili ostaje isti?	Ostaje isti - 36 (2023), 36 (2022), 38 (2021)
Koliki je indeks slobode medija u zemlji u 2023. godini?	59.16 ²⁸
TREND u poslednje tri godine: Da li indeks slobode medija u zemlji raste, opada ili ostaje isti?	Smanjuje se - 59.16 (2023), 61.51 (2022), 67.97 (2021)
Postoji li transparentnost i otvoren javni pristup podacima o trošenju javnih sredstava? DA/NE	NE ²⁹
Da li Zakon o pristupu informacijama od javnog značaja prati međunarodne standarde? DA/NE	DA ³⁰

25 Indeks se kreće od 0 (najmanje demokratski) do 10 (najviše demokratski).

26 Indeks se kreće od 0 do 1.

27 Rezultat se kreće od 0 do 100 (pri čemu 0 označava visoku korupciju, a 100 veoma čistu zemlju).

28 Indeks se kreće od 0 do 100.

29 Prema Open Budget Index-u, Srbija je ocenjena sa 51 poenom od mogućih 100, što nije dovoljno da bi se smatralo da zemlja objavljuje dovoljno materijala za podršku informisanoj javnoj raspravi o budžetu (minimalno je potrebno 61 poen). Transparentnost, kako je definisana u ovom istraživanju, podrazumeva „javni pristup informacijama o tome kako centralna vlada prikuplja i troši javne resurse“.

30 Zakon se delimično primenjuje u praksi. Novinari i istraživači navode da institucije u Srbiji ne odgovaraju uvek na zahteve, pri čemu se Vlada izdvaja kao lider u takvoj praksi. Procenat ispunjenja ovih zahteva iznosi oko 74%.

Postoji li funkcionalna i kredibilna nezavisna institucija koja nadzire primenu Zakona o pristupu informacijama od javnog značaja, uključujući rešavanje pritužbi na uskraćen pristup? DA/NE	DA ³¹
Da li su u 2023. godini postojali članovi vlade ili parlamenta pod krivičnim gonjenjem za optužbe za korupciju ili druge krivične optužbe? DA/NE	NE ³²
Da li zakon dozvoljava vlasništvo političkih stranaka nad medijima u zemlji? DA/NE	NE ³³
Postoji li značajno vlasništvo političkih stranaka (npr. vlasništvo nad grupom medija istog ili različitog tipa, ili medija sa velikom publikom, tržišnim udelom ili snažnim uticajem na javno mnjenje) nad medijima u zemlji? DA/NE	DA

Izvor: Our World in Data, 2024a, 2024b, 2024c; World Justice Project, n.d.; Transparency International, 2023; Reporteri bez granica, 2023; International Budget Partnership, 2023; Službeni glasnik Republike Srbije 120/2004-5, 54/2007-3, 104/2009-25, 36/2010-10, 105/2021-8; NUNS/Partneri Srbija, 2024, 9. septembar; FoNet, 2024, 6. septembar; Niška inicijativa, 2024, 14. jun; Momčilović, 2024, 6. jun; Službeni glasnik Republike Srbije 92/2023-207; Marić, 2024, 24. jul; NUNS, 2015, 3. septembar.

Napomena: Za detaljniji spisak podataka pogledajte skup podataka.

31 Naziv institucije je Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti (<https://www.poverenik.rs/en/>).

32 U 2023. godini nije bilo članova vlade ili parlamenta koji su krivično gonjeni za korupciju ili druge krivične optužbe. Međutim, značajni slučajevi koji uključuju javne funkcionere prijavljeni su tokom 2023/24. godine. Na primer, pomoćnik gradonačelnika Leskovca, Perica Gavrilović, uhapšen je zbog navodne zloupotrebe javnih sredstava u skandalu "atarski putevi". Takođe, u martu 2023. godine, šef kabineta gradonačelnika Beograda, Nenad Milanović, bio je pod istragom zbog primanja mita, a formalne optužnice podignute su u junu 2024. godine.

33 Prema Zakonu o elektronskim medijima, nosilac dozvole za pružanje medijskih usluga ne može biti politička stranka (član 91).

VII.

ZAKLJUČCI

Sloboda medija ostaje ključno pitanje povezano sa vladavinom prava u Srbiji. Novinari se suočavaju sa sve većim izazovima koji podrivaju njihovu sposobnost da slobodno i nezavisno izveštavaju. Pored niskog socio-ekonomskog statusa i nedovoljnih radnih zaštita, izloženi su značajnim političkim pritiscima. Pretnje ličnoj bezbednosti takođe rastu, pri čemu novinari doživljavaju ne samo verbalne i fizičke napade, već i nadzor i neovlašćeni pristup ličnim podacima. Ovi upadi ozbiljno ugrožavaju privatnost i bezbednost, stvarajući klimu straha koja otežava slobodno izveštavanje.

Medijski pejzaž u Srbiji beleži rast broja medija, posebno onlajn platformi, što odražava prelazak ka digitalnim izvorima informacija. Međutim, ovaj porast ne znači i veću slobodu medija. Uprkos širenju onlajn medija, televizija ostaje dominantan izvor informacija i najpouzdaniji medij.

Televizija i dalje ostaje dominantan medij u Srbiji, ali njena centralna uloga je problematična zbog visoke koncentracije vlasništva u sektoru emitovanja. Ova koncentracija rezultirala je polarizovanim medijskim pejzažom, gde pro-vladini kanali s nacionalnim frekvencijama dominiraju narativom, dok su pro-opozicioni ili profesionalni kablovski kanali uglavnom ograničeni na kablovske mreže sa manjim dometom. Ova neravnoteža otežava građanima pristup različitim perspektivama i uravnoteženom prikazu aktuelnih događaja.

Mediji u Srbiji suočavaju se sa značajnim rizicima zbog koncentracije vlasništva među nekoliko kompanija i nedavnih zakonskih promena koje omogućavaju kompanijama povezanim sa državom da poseduju medije. Ove zakonske izmene omogućavaju državi da indirektno kontroliše medije i ima značajan uticaj na njihovo izveštavanje.

Politička kontrola glavnih medija i pristrasno izveštavanje koje iz toga proizlazi podrivaju demokratiju. Međunarodne organizacije za posmatranje izbora dosledno ukazuju na sistemske probleme koji ometaju fer izbore, uključujući pristrasnost medija, zloupotrebu državnih resursa i pritisak na zaposlene u javnom sektoru.

Zabrinutost zbog fer izbora i uredničke nezavisnosti izazvala je brojne građanske proteste. Serija demonstracija, organizovanih nakon tragedija masovnih pucnjava 2023. godine, istakla je nezadovoljstvo javnosti uticajem vladajuće stranke na medije. Ključni zahtevi uključivali su reforme regulatornog tela i izmene u dodeli nacionalnih frekvencija za emitovanje.

Izazovi navedeni iznad ukazuju na to da se Srbija suočava s ogromnim problemima u oblastima vladavine prava, slobode medija i demokratskog upravljanja. Rešavanje ovih problema zahtevaće zajedničke napore na jačanju zaštite novinara, promociji medijskog pluralizma i osiguravanju da postojeći zakoni budu efikasno sprovedeni u praksi.

Međutim, pozitivne promene koje su zabeležene poslednjih godina na medijskoj sceni u Srbiji ne bi trebalo zanemariti. Broj medija nastavlja da raste, a novi štampani mediji su osnovani uprkos rapidnom porastu popularnosti internet portala. Nekoliko novinarskih udruženja pokrenulo je inicijative za unapređenje profesije i radnih uslova novinara. Takođe, usvojen je novi, revidirani i ažurirani etički kodeks za novinare u Srbiji. Pored ovih napora, organizacije civilnog društva doprinose kroz razne produktivne aktivnosti, poput obuka za novinare, izrade priručnika i javnog ukazivanja na probleme koje treba rešiti. Uprkos teškim radnim uslovima i pretnjama njihovoj bezbednosti i privatnosti – koje često potiču od vlasti – različiti, iako retki, istraživački timovi nastavljaju da rade etički, doprinoseći potpunom informisanju građana i udaljavanju od jednostranih narativa usklađenih s interesima države koji dominiraju mnogim drugim medijima u Srbiji.

LITERATURA I IZVORI

Bajrović, A. (2024, February 2). *Ponovo inicijativa za redakciju na bosanskom pri RTS-u*. Freemedia. <https://freemedia.rs/ponovo-inicijativa-za-redakciju-na-bosanskom-pri-rt-s-u/>

Beogradski centar za ljudska prava. (2022). *Ljudska prava u Srbiji 2021 Pravo, praksa i međunarodni standardi ljudskih prava*. <https://arhiva.minljmpdd.gov.rs/doc/publikacije-ocd/BGCLJP-Ljudska-prava-u-Srbiji-2021.pdf>

Beogradski centar za ljudska prava. (2023). *Ljudska prava u Srbiji 2022 Pravo, praksa i međunarodni standardi ljudskih prava*. <https://pescanik.net/wp-content/uploads/2023/04/Ljudska-prava-u-Srbiji-2022.pdf>

Beogradski centar za ljudska prava. (2024). *Ljudska prava u Srbiji 2023 Pravo, praksa i međunarodni standardi ljudskih prava*. <https://www.bgcentar.org.rs/wp-content/uploads/2024/04/Ljudska-prava-u-Srbiji-2023-Tabak-odobrenje-za-stampu-v2.pdf>

Beta. (2024, January 24). *Jelena Drakulić Petrović: NIN sam kupila, nije mi poklonjen, „Ringier“ napravio transparentnu prodaju*. Danas. <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/jelena-drakulic-petrovic-nin-sam-kupila-nije-mi-poklonjen-ringier-napravio-transparentu-prodaju/>

Beta. (2024, February 2). *Od 1. januara 2025. Jedinstveni informacioni sistem za praćenje sufinansiranja medijskih projekata*. Danas. <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/od-1-januara-2025-jedinstveni-informacioni-sistem-za-pracenje-sufinansiranja-medijskih-projekata/>

Beta. (2024, July 22). *Odbor za kulturu i informisanje usvojio većinom glasova: Poskupljuje pretplata za RTV i RTS*. UNS. <https://www.uns.org.rs/desk/vesti-iz-medija/162114/odbor-za-kulturu-i-informisanje-usvojio-vecinom-glasova-poskupljuje-pretplata-za-rtv-i-rt-s.html>

Beta. (2024, August 9). *Olivera Zekić: Odluka o petoj frekvenciji neće biti doneta dok sudski spor s TV Novom ne dobije epilog*. Danas. <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/olivera-zekic-peta-frekvencija-tv-nova/>

BIRN. (2023). *Javno o javnim konkursima: Pregled projektnog finansiranja u oblastima medija, civilnog društva, kulture i omladine u 2023. godini*. BIRN Srbija. <https://birnsrbija.rs/javno-o-javnim-konkursima-2023/>

BIRN. (2023b). *Media Ownership Monitor Srbija 2023: Indikatori rizika po medijski pluralizam*. <https://serbia.mom-gmr.org/sr/nalazi/nalazi/#!1ef3b45b4cbc0d7eaab16767d9d0fa8f>

BIRN. (2023c). *Media Ownership Monitor Srbija 2023: Media Ownership*. <https://serbia.mom-gmr.org/en/owners/>

BIRN Serbia. (2023d). *Media Ownership Monitor Srbija 2023: Media Ownership: Pojedinci*. <https://serbia.mom-gmr.org/sr/vlasnik/individual-owners/>

BIRN Serbia. (2023e). *Media Ownership Monitor Srbija: Ringier Srbija*. <https://serbia.mom-gmr.org/sr/vlasnik/companies/detail/company/company/show/ringier-serbia-2/>

BIRN. (2023f). *Media Ownership Monitor Srbija 2023: Tržište TV stanica*. <https://serbia.mom-gmr.org/sr/mediji/tv/>

BIRN. (2023g). *Media Ownership Monitor Srbija 2023: Politika*. <https://serbia.mom-gmr.org/sr/mediji/detail/outlet/politika-2/>

BIRN. (2023h). *Media Ownership Monitor Srbija 2023 United Group*. <https://serbia.mom-gmr.org/sr/vlasnik/companies/detail/company/company/show/united-group-2/>

BIRN. (2024). *Baza podataka o javnim konkursima*. <https://birn.rs/baza-o-javnim-konkursima/>

Bosilkova-Antovska, A., & Mladenovska, S. (2024). *From Silence to Strength: A Regional Response to SLAPPs in the Western Balkans*. [Policy paper]. Balkan Civil Society Development Network. <https://balkancsd.net/novo/wp-content/uploads/2021/10/55-4-BCSDN-Regional-SLAPP-Research-1-1.pdf>

Center for Policy and Strategy Creation. (2021). *The report on the survey of youth attitudes in the Republic of Serbia regarding the influence and importance of social networks*. <https://ckps.org.rs/stavovi-mladih-u-republici-srbiji-oticaju-i-znacaju-drustvenih-mreza.pdf>

Cenzolovka. (2021, March 8). Čime se bave članovi značajne „medijske snage“ osim učesća u komisijama za dodelu javnih sredstava?. Cenzolovka. <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/cime-se-bave-clanovi-znacajne-medijske-snage-osim-ucesca-u-komisijama-za-dodelu-javnih-sredstava/>

CeSID., Propulsion., & USAID. (2020). *Citizens and Media: Consumption, Habits, and Media Literacy*. https://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2021/06/CeSID-Propulsion-2019-Istra%C5%BEivanje_Gradjani-i-mediji.pdf

Coalition Against SLAPPs in Europe (CASE). (2023). *SLAPPs: A Threat to Democracy Continues to Grow A 2023 Report Update*. <https://www.the-case.eu/wp-content/uploads/2023/08/20230703-CASE-UPDATE-REPORT-2023-1.pdf>

CRTA. (2023). *Izbori 2022: Završni izveštaj sa preporukama*. <https://crt.rs/izbori-2022-zavrsni-izvestaj-sa-preporukama/>

CRTA. (2024). *Izbori 2023: Završni izveštaj*. <https://crt.rs/zavrsni-izvestaj-posmatracke-misije-crte/>

CRTA. (2024b). *Beogradski izbori 2024: Završni izveštaj*. <https://crt.rs/beogradski-izbori-2024-zavrsni-izvestaj/>

Datareportal. (2020, February 18). *Digital 2020: Serbia*. <https://datareportal.com/reports/digital-2020-serbia>

Datareportal. (2021, February 11). *Digital 2021: Serbia*. <https://datareportal.com/reports/digital-2021-serbia>

Datareportal. (2022, February 15). *Digital 2022: Serbia*. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-serbia>

Datareportal. (2023, February 13). *Digital 2023: Serbia*. <https://datareportal.com/reports/digital-2023-serbia>

Dimitrijević, S. (2022, April 15). *Više od 600 medija zvanično bez glavnog urednika*. UNS. <https://www.uns.org.rs/sr/desk/UNS-news/128994/vise-od-600-medija-zvanicno-bez-glavnog-urednika.html>

European Commission. (2023). *Serbia 2023 Report*. https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_695_Serbia.pdf

Far. (2023, October 13). *VIDEO: Okrugli sto "Javno informisanje na bugarskom jeziku"*. Far. <https://far.rs/sr/2023/10/13/video-okrugli-sto-javno-informisanje-na-bugarskom-jeziku/>

FoNet. (2024, February 13). *Novi nedeljnik iza kog stoje donedavni novinari NIN-a zvaće se "Radar"*. 021. <https://www.021.rs/story/Info/Srbija/367176/Novi-nedeljnik-iza-kog-stoje-donedavni-novinari-NIN-a-zvace-se-Radar.html>

FoNet. (2024, June 15). *NUNS usvojio „Kodeks novinara i novinarki Srbije“*. N1. <https://n1info.rs/vesti/nuns-usvojio-kodeks-novinara-i-novinarki-srbije/>

FoNet/NUNS. (2024, June 15). *Održana redovna Skupština NUNS-a, usvojene izmene i dopune Kodeksa*. NUNS. <https://nuns.rs/odrzana-redovna-skupstina-nuns-a-usvojene-izmene-i-dopune-kodeksa/>

FoNet. (2024, September 6). *Bertolini: Srbija ima dobar zakonski okvir kada se radi o slobodnom pristupu informacijama – problem primena*. Cenzolovka. <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/bertolini-srbija-ima-dobar-zakonski-okvir-kada-se-radi-o-slobodnom-pristupu-informacijama-problem-primena/>

Global Forum for Media Development. (2024). *Mapping of media assistance and journalism support programmes in the Western Balkans region*.

Global Media Monitoring Project. (2020). *Who makes the news?: Serbia National Report*. <https://whomakesthenews.org/wp-content/uploads/2021/07/Serbia-Report-GMMP.pdf>

Građanske inicijative. (2024, September 27). *GODINU DANA NIČEGA: Milionske zloupotrebe na javnim konkursima nevidljive za Tužilaštvo*. <https://www.gradjanske.org/godinu-dana-nicega-milionske-zloupotrebe-na-javnim-konkursima-nevidljive-za-tuzilastvo/>

Group of States against Corruption, Council of Europe. (2023). *FOURTH EVALUATION ROUND: Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors*. <https://rm.coe.int/corruption-prevention-in-respect-of-members-of-parliament-judges-and-p/1680adadc0>

International Budget Partnership. (2023). *Open Budget Survey 2023 Serbia*. <https://internationalbudget.org/sites/default/files/country-surveys-pdfs/2023/open-budget-survey-serbia-2023-en.pdf>

International Republican Institute. (2022). *2022 Western Balkans Regional Survey January - February 2022*. <https://www.iri.org/resources/2022-western-balkans-regional-survey-january-february-2022/>

International Republican Institute. (2024). *Western Balkans Regional Poll February - March 2024*. <https://www.iri.org/resources/western-balkans-regional-poll-february-march-2024-full/>

IPSOS ICT Tracker 2024.

IPSOS MEDIA OMNIBUS 2024.

IPSOS PRRADEX 2024.

Javni servis. (2024, September 9). *Medijska scena Srbije u julu 2024*. NUNS. <https://nuns.rs/medijska-scena-srbije-u-julu-2024/>

Jovović, J., & Valić Nedeljković, D. (2021). *Resilience: For Media Free of Hate and Disinformation Polarized media - polarized audience*. <https://seenpm.org/wp-content/uploads/2021/05/Resilience-research-publication-3-Serbia-English.pdf>

Karadžić, O., Jaraković, V., Mihailović, V., Šuša, T., Branković, M., Markov, Č., & Srećković, A. (2023). *Analiza medija: Prepoznavanje relevantnosti i značaja medija decembar 2023*. <https://crt.rs/analiza-medija-prepoznavanje-relevantnosti-i-znacaja-medija-decembar-2023/>

Kleut, J., Ninković Slavnić, D., Ilić, V., & Išpanović, I. (2022). *Izveštaj o digitalnim vestima - Srbija*. https://ndnv.org/wp-content/uploads/2023/07/NDNV-Izvestaj-o-digitalnim-vestima_Srbija.pdf

Koalicija za slobodu medija. (2024). *Koalicija za slobodu medija: Ministarstvo da produži javnu raspravu o Zakonu o oglašavanju*. Slavko Curuvija Fondacija. <https://www.slavkocuruvijafondacija.rs/koalicija-za-slobodu-medija-ministarstvo-da-produzi-javnu-raspravu-o-zakonu-o-oglasavanju/>

KOMS. (2021). *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji 2021: Mediji, društvene mreže i aplikacije*. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/11/Mediji-drustvene-mreze-i-aplikacije-1.pdf>

Latković, N. (2023, June 15). *OTKRIVAMO Odbačene sve krivične prijave protiv policajaca koji su na protestu tukli nedužne građane*. Nova. <https://nova.rs/vesti/politika/otkrivamo-odbacene-sve-krivicne-prijave-protiv-policajaca-koji-su-na-protestu-tukli-neduzne-gradjane/>

Lessenski, M. (2022). *Media Literacy Index 2022 Main Findings and Possible Implications*. <https://www.osce.org/files/f/documents/0/4/534146.pdf>

Maksić, T. (2022) *Nekontrolisan nadzor - novi vid pritiska: Zaštita novinarskih izvora u digitalnom okruženju*. Balkanska istraživačka mreža - BIRN. <https://birnsrbija.rs/wp-content/uploads/2022/05/Nekontrolisani-nadzor-novi-vid-pritiska.pdf>

Maksić, T. (2024). *Invazija na privatnost: analiza medijskog izveštavanja*. BIRN Srbija. <https://birnsrbija.rs/wp-content/uploads/2024/01/Invazija-na-privatnost-%E2%80%93Analiza-medijskog-izvestavanja.pdf>

Manojlović, M., & Gajić, I. (2023, October 25). *‘Šumovi’ u raspravi o novim medijskim zakonima u Srbiji*. Slobodna Evropa. <https://www.slobodnaevropa.org/a/novi-medijski-zakoni-srbija-drzava/32653769.html>

Marić, D. (2024, July 24). *Imperija „kruševačkog Berluskonija“: SNS-u dao milione za nekretninu, pokupovao više od 10 medija, a u biznis „ubacio“ i sina*. Nova. <https://nova.rs/vesti/biznis/imperija-krusevackog-berluskonija-sns-u-dao-milione-za-nekretninu-pokupovao-vise-od-10-medija-a-u-biznis-ubacio-i-sina/>

Marketing mreža. (n.d.). *Pad broja zaposlenih u agencijama za tržišne komunikacije*. Marketing mreža. <https://marketingmreza.rs/pad-broja-zaposlenih-u-agencijama-za-trzisne-komunikacije/>

Međunarodna misija za posmatranje izbora. (2024). *Saopštenje o preliminarnim nalazima i zaključcima*. <https://www.osce.org/files/f/documents/0/a/570102.pdf>

Milić, V., Kleut, J., Milinkov, S., & Šovanec, S. (2021). *Percepcije socio-ekonomskog položaja novinara i medijskih radnika u Vojvodini*. Nezavisno društvo novinara Vojvodine. <https://ndnv.org/wp-content/uploads/2022/03/NDNV-publikacija-Izvestavanje-polozaj-novinara-new.pdf>

Milinkov, S., i Dragović Savić, B., & Milić, V. (2022). *Lokalni novinari diskriminirani, medijski konkursi u službi propagande*. <https://ndnv.org/wp-content/uploads/2022/12/NDNV-publikacija-Lokalni-novinari-diskriminirani.pdf>

Ministarstvo informisanja i telekomunikacija. (2024). *Pravilnik o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja*. <https://bitly.cx/jLpx>

Ministarstvo informisanja i telekomunikacija. (2023). *Rešenje, br. 401-01-97/2023/05*. <https://www.mit.gov.rs/extfile/sr/2456/nac%20ma.pdf>

Milutinović, I. (2024). *Monitoring Media Pluralism in the Digital Era Application of the Media Pluralism Monitor in the European Member States and Candidate Countries in 2023 Country report: Serbia*. https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/77015/Serbia_EN_mpm_2024_cmpf.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Mirković, J. (2020, August 29). *Vlast se javno hvali kako unapred zna na čemu profesionalni novinari rade*. N1. <https://n1info.rs/vesti/a634509-vlast-unapred-zna-teme-kojima-se-profesionalni-novinari-bave/>

Momčilović, A. (2024, June 6). *Optužen šef Šapićevog kabineta zbog nameštanja javne nabavke, preti mu do tri godine zatvora*. Nova. <https://nova.rs/vesti/hronika/optuzen-sef-sapicevog-kabineta-zbog-namestavanja-javne-nabavke-preti-mu-do-tri-godine-zatvora/>

MSC Communications. (n.d.). <https://superbrands.rs/images/MMS-Communications-approved.pdf>

N1. (2024, September 26). *Telekom obavestio makedonsku antimonopolnu komisiju da – kupuje Mondo*. Direktno. <https://n1info.rs/biznis/telekom-obavestio-makedonsku-antimonopolnu-komisiju-da-kupuje-mondo/?comments>

NDNV. (2017, October 23). *Koalicija: RTS da poštuje zakon i emituje program na manjinskim jezicima*. Cenzolovka. <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/koalicija-rt-s-da-postuje-zakon-i-emituje-program-na-manjinskim-jezicima/>

New Moment. (n.d.). *Offices*. <https://www.newmoment.com/offices/>

Nicević Nokić, M. (2023, December 15.) *RTS još uvek bez redakcije na bosanskom jeziku (VIDEO)*. A1-Net Novi Pazar. <https://a1tv.net/rt-s-jos-uvek-bez-redakcije-na-bosanskom-jeziku-video/>

Nielsen TAM 2023.

Niška Inicijativa. (2024, June 14). *Leskovačkom funkcioneru Perici Gavriloviću pritvor do mesec dana zbog afere "atarski putevi"*. <https://niskainicijativa.rs/leskovackom-funkcioneru-perici-gavrilovicu-pritvor-do-mesec-dana-zbog-afere-atarski-putevi/>

NUNS. (2015, September 3). *Kupci medija ili uticaja*. <https://nuns.rs/kupci-medija-ili-uticaja/>

NUNS. (2021, March 22). *Vučić se žali na prisluškivanje, ne i kad prislušuju novinare*. NUNS. <https://nuns.rs/vucic-se-zali-na-prisluskivanje-ne-i-kad-prisluskuju-novinare/>

NUNS. (2024, June 26). *Vodič za kandidate za članove komisija: Šta je sve MIT bodovao?*. cenzolovka. <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/vodic-za-kandidate-za-clanove-komisija-sta-je-sve-mit-bodovao/>

NUNS. (n.d.). *Napadi na novinare*. [Data set]. <https://bazenuns.rs/srpski/napadi-na-novinare>

NUNS/Partneri Srbija. (2024, September 9). *Informacije od javnog značaja, Pristup informacijama od javnog značaja*. Cenzolovka. <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/informacije-od-javnog-znacaja-pristup-informacijama-od-javnog-znacaja/>

Open Society Institute Sofia and European Policies Initiatives. (2021). *Media Literacy Index 2021 Double Trouble: Resilience to Fake News at the Time of Covid-19 Infodemic*. https://osis.bg/wp-content/uploads/2021/03/MediaLiteracyIndex2021_ENG.pdf

Open Society Institute Sofia and European Policies Initiatives. (2023). *"Bye, bye birdie": Meeting the Challenges of Disinformation The Media Literacy Index 2023 Measuring Vulnerability of Societies to Disinformation*. <https://osis.bg/wp-content/uploads/2023/06/MLI-report-in-English-22.06.pdf>

OSCE. (2022). Republic of Serbia Presidential and Early Parliamentary Elections 3 April 2022 ODIHR Election Observation Mission Final Report. https://www.osce.org/files/f/documents/0/0/524385_0.pdf

OSCE. (2024). Republic of Serbia Early Parliamentary Elections 17 December 2023 ODIHR Election Observation Mission Final Report. https://www.osce.org/files/f/documents/1/3/563505_0.pdf

Our World in Data. (2024a). *Democracy Index 2021*. <https://ourworldindata.org/grapher/democracy-index-eiu?time=2021>

Our World in Data. (2024b). *Democracy Index 2022*. <https://ourworldindata.org/grapher/democracy-index-eiu?time=2022>

Our World in Data. (2024c). *Democracy Index 2023*. <https://ourworldindata.org/grapher/democracy-index-eiu>

Petronijević Terzić, I. (2023, October 23). *Državno oglašavanje u medijima i dalje siva zona*. Demostat. <https://demostat.rs/sr/vesti/ekskluziva/drzavno-oglasavanje-u-medijima-i-dalje-siva-zona/1883>

Pokrajinski sekretarijat za kulturu, javno informisanje i odnose s verskim zajednicama. (n.d.). *Rezultati konkursa - arhiva*. Kultura Vojvodina. <https://www.kultura.vojvodina.gov.rs/rezultati-konkursa-2018/>

Popović, A. (2019, September 13). *Zloupotrebe državnog novca za medije preko GONGO organizacija*. Danas. <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/vladavina-prava/zloupotrebe-drzavnog-novca-za-medije-preko-gongo-organizacija/>

P.V.P. (2023, October 22) *Telekom vlasnik više od 20 medija: Da li će se ovaj broj povećavati nakon usvajanja novog zakona?*. N1. <https://n1info.rs/vesti/koliko-telekom-ima-televizija/>

Real grupa. (n.d.). *About us*. <https://www.realgrupa.com/about/>

Reporters without borders. (2021). *Media Freedom Index*. <https://rsf.org/en/index?year=2021>

Reporters without borders. (2022). *Media Freedom Index*. <https://rsf.org/en/index?year=2022>

Reporters without borders. (2023). *Media Freedom Index*. <https://rsf.org/en/index?year=2023>

Regional Cooperation Council. (n.d.). *Balkan Public Barometer*. <https://www.rcc.int/balkanbarometer/results/2/public>

Regulatorno telo za elektronske medije. (2020). *Lista kandidata za imenovanje šest članova Upravnog odbora Javne medijske ustanove "Radio-televizija Srbije", br. 01-1637/20-84*. <https://www.rem.rs/uploads/files/RDUS-i-RDUV/2020/Lista%20kandidata%20UO%20RTS%2C%20RTV%2020.11.2020.pdf>

Regulatorno telo za elektronske medije. (2022). *Lista lica koja su stekla pravo na pružanje medijske usluge televizijskog emitovanja i medijske usluge radija putem terestričkog digitalnog, odnosno analognog prenosa, br. 03-590/22-16*. https://www.rem.rs/uploads/files/Javni_konkursi/17-%D0%88%D0%9A%202022/Lista%20izdatih%20dozvola%2029.07.2022.pdf

Regulatorno telo za elektronske medije. (2023). *Biografija Nenad Janković, br. 1338/2023/5*. <https://www.rem.rs/uploads/files/RDUS-i-RDUV/2023/Nenad%20Jankovic.pdf>

Regulatorno telo za elektronske medije. (2024.) *Odluka, br. 136/2024/28*. <https://www.rem.rs/uploads/files/RDUS-i-RDUV/2024/Odluka%20o%20imenovanju%20clana%20UO%20RTS%20136-2024-28.pdf>

Regulatorno telo za elektronske medije. (2024b). *PREDMET: Predlog kandidata za člana Upravnog odbora JMU Radio-televizija Srbije, br. 136/2024/7*. <https://www.rem.rs/uploads/files/RDUS-i-RDUV/2024/Filip%20Rodic.pdf>

Regulatorno telo za elektronske medije. (n.d.). *O nama*. REM. <https://www.rem.rs/sr/o-nama#gsc.tab=0>

Regulatorno telo za elektronske medije. (n.d.) *Višnja Arandjelović, član Saveta*. REM. <https://www.rem.rs/sr/dodatno/visnja-arandjelovic-clan-saveta>

Regulatory Authority for Electronic Media. (n.d.). *Media Service Provider Register*. <https://rem.rs/en/media-service-providers-register#gsc.tab=0>

Republička izborna komisija. (n.d.). Rezultati izbora. <https://www.rik.parlament.gov.rs/542645/rezultati/>

Republički zavod za statistiku. (2012). Izbori za narodne poslanike narodne skupštine Republike Srbije za predsednika Republike Srbije. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20126014.pdf>

Republički zavod za statistiku. (2017). Izbori za predsednika Republike Srbije. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2017/Pdf/G20176003.pdf>

Republički zavod za statistiku. (2020). Izbori za narodne poslanike narodne skupštine Republike Srbije jun 2020. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20206003.pdf>

Republički zavod za statistiku. (2020b). Lokalni izbori Republika Srbija 2020. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2020/Pdf/G20206008.pdf>

Republički zavod za statistiku. (2022). Izbori za predsednika Republike Srbije 03. april 2022. godine. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Pdf/G20226009.pdf>

Republički zavod za statistiku. (2022b, February 25). Prosečne zarade po zaposlenom, decembar 2021 [Press release]. [https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Html/G20221047.html#:~:text=godine%20iznosila%20je%20102%20196,neto\)%20iznosila%2074%20629%20dinara](https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Html/G20221047.html#:~:text=godine%20iznosila%20je%20102%20196,neto)%20iznosila%2074%20629%20dinara).

Republički zavod za statistiku. (2022c). Izbori za narodne poslanike narodne skupštine Republike Srbije 03. april 2022. godine. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/Pdf/G20226010.pdf>

Republički zavod za statistiku. (2023). Stanovništvo prema nacionalnoj pripadnosti, starosti i polu. <https://data.stat.gov.rs//Home/Result/3104020303?languageCode=sr-Cyrl>

Republički zavod za statistiku. (2024). Izbori za narodne poslanike narodne skupštine Republike Srbije 17. decembar 2023. godine. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2024/Pdf/G20246006.pdf>

Rilak, M. (2020, August 24). ANALIZA Koliko je tačno Telekom preplatio Kopernikus. Nova. <https://nova.rs/vesti/biznis/analiza-koliko-je-tacno-telekom-preplatio-kopernikus/>

RTS. (2022). Informator o radu Javne medijske ustanove "Radio-televizija Srbije". <https://rts.rs/rts/javni-servis/upoznajte-rts/5022436/informator-o-radu-javne-medijske-ustanove-radio-televizija-srbije.html>

RTS. (2024). *Informator o radu Javne medijske ustanove "Radio-televizija Srbije"*. <https://rts.rs/rts/javni-servis/upoznajte-rts/5022436/informator-o-rad-u-javne-medijske-ustanove-radio-televizija-srbije.html>

RTV. (2022). *Godišnji izveštaj o radu i poslovanju za 2021. godinu*. <https://static.rtv.rs/pdf/2022/07/07/02-godisnji-izvestaj-2021.pdf>

RTV. (2024). *Godišnji izveštaj o radu i poslovanju za 2023. godinu*. <https://static.rtv.rs/pdf/2024/06/19/godisnji-izvestaj-o-rad-u-i-poslovanju-rtv-za-2023.pdf>

RTV. (n.d.). *Kontakt. RTV*. https://www.rtv.rs/sr_ci/kontakt

Savet za štampu. (2015). *Kodeks novinara Srbije: Uputstva i smernice*. https://savetzastampu.rs/wp-content/uploads/2020/11/Kodeks_novinara_Srbije.pdf

Savet za štampu. (2021). *Smernice za primenu Kodeksa novinara Srbije u onlajn okruženju 2.0*. <https://savetzastampu.rs/wp-content/uploads/2023/04/SMERNICE-PDF-PR-Cover-01.pdf>

Savet za štampu. (n.d.). *Predlog izmena Kodeksa*. <https://savetzastampu.rs/lat/wp-content/uploads/2024/04/PREDLOG-IZMENA-KODEKSA-1-1.pdf>

Savet za štampu. (2021). *Izveštaj o radu Saveta za štampu u 2021. godini*. <https://savetzastampu.rs/lat/izvestaji/izvestaj-o-rad-u-saveta-za-stampu-u-2021-godini/>

Savet za štampu. (2022). *Izveštaj o radu Saveta za štampu u 2022. godini*. <https://savetzastampu.rs/lat/izvestaji/izvestaj-o-rad-u-saveta-za-stampu-u-2022-godini/>

Savet za štampu. (2023). *Izveštaj o radu Saveta za štampu u 2023. godini*. <https://savetzastampu.rs/lat/izvestaji/izvestaj-o-rad-u-saveta-za-stampu-u-2023-godini/>

Sejdinović, N. (2020). *Mediji na jezicima nacionalnih manjina – istraživanje i analiza*. <https://www.osce.org/files/f/documents/5/a/473682.pdf>

Sigeti, V. (2021) *Istraživanje: postojeće metode sprovođenja medijske i informacione pismenosti u obrazovanju*. https://novinarska-skola.org.rs/wp-content/uploads/2023/10/Istrazivanje_Postojece-metode-sprovođenja-MIP-u-obrazovanju.pdf

Simić, L. (2024, April 22). *Medijske pustinje u Evropi: kako je u EU i ko kupuje lokalne medije u Srbiji?*. <https://localpress.org.rs/medijske-pustinja-u-evropi-kako-je-u-eu-i-ko-kupuje-lokalne-medije-u-srbiji/>

Sindikat novinara Srbije. (2024, May 7). *SINOS traži sastanak sa ministrom informisanja i telekomunikacija Dejanom Ristićem*. SINOS. <http://www.sinos.rs/srpski/izdvajamo/10/2024/05/07/7803/sinos-trazi-sastanak-sa-ministrom-informisanja-i-telekomunikacija-dejanom-risticem.html>

Službeni glasnik Republike Srbije 6/2016-37, *Zakon o javnom okupljanju*. <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2016/6/3/reg>

Službeni glasnik Republike Srbije 11/2020-10, *Strategija razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji za period 2020 - 2025. godina*. https://www.media.srbija.gov.rs/medsrp/dokumenti/medijska_strategija210_cyr.pdf

Službeni glasnik Republike Srbije 92/2023-188, *Zakon o javnom informisanju i medijima*. <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2023/92/2/reg>

Službeni glasnik Republike Srbije 92/2023-207, *Zakon o elektronskim medijima*. <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2023/92/3>

Službeni glasnik Republike Srbije 120/2004-5, 54/2007-3, 104/2009-25, 36/2010-10, 105/2021-8, *Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja*. <https://pravno-informacioni-sistem.rs/eli/rep/sgrs/skupstina/zakon/2004/120/7/reg>

StatCounterGlobalStats. (n.d.). *Social Media Stats Serbia Jan-Dec 2023*. <https://gs.statcounter.com/social-media-stats/all/serbia/#monthly-202301-202312>

Stjepić, D. (2023, November 3). *Novi medijski zakoni i samoregulacija u Srbiji*. Novinarska skola. <https://novinarska-skola.org.rs/novi-medijski-zakoni-i-samoregulacija-u-srbiji/>

Statistical Office of the Republic of Serbia. (2022). *Statistical Pocketbook of the Republic of Serbia, 2022*. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2022/PdfE/G202217015.pdf>

Statistical Office of the Republic of Serbia. (2023). *Statistical Pocketbook of the Republic of Serbia, 2023*. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2023/PdfE/G202317016.pdf>

Statistical Office of the Republic of Serbia. (2024). *Estimates of population*. <https://www.stat.gov.rs/en-us/oblasti/stanovnistvo/procene-stanovnistva/>

Statistical Office of the Republic of Serbia. (2024b). *Statistical Pocketbook of the Republic of Serbia, 2024*. <https://publikacije.stat.gov.rs/G2024/PdfE/G202417017.pdf>

Stojanović, B., & Ivković, A. (2021). *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji - 2022*. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2021/08/Alternativni-izvestaj-o-polozaju-mladih-2021-4.pdf>

Stojanović, B., & Ivković, A. (2022). *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji - 2022*. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2022/08/Alternativni-izves%CC%8Ctaj-o-poloz%CC%8Caju-i-potrebama-mladih-za-2022.-godinu.pdf>

Stojanović, B., Ivković, A., & Kaličanin, B. (2023). *Alternativni izveštaj o položaju i potrebama mladih u Republici Srbiji 2023*. <https://koms.rs/wp-content/uploads/2023/08/Alternativni-Izvestaj-2023-Finalna-verzija-Aug7.pdf>

Tatalović, Ž. (2020, March 12). *Nije samo „Nedeljnik“ praćen, novinari otkrili kada su i kako prisluškivani*. Cenzolovka. <https://www.cenzolovka.rs/pritisci-i-napadi/nije-samo-nedeljnik-pracen-novinari-otkrili-kada-su-i-kako-prisluškivani/>

Transparency International. (2021). *Corruption Perceptions Index*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2021>

Transparency International. (2022). *Corruption Perceptions Index*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2022>

Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index*. <https://www.transparency.org/en/cpi/2023>

Transparency International Serbia. (2023b). *Civil Society Report on the implementation of Chapter II (Prevention) & Chapter V (Asset Recovery) of the United Nations Convention Against Corruption in Serbia*. [https://www.transparentnost.org.rs/images/stories/inicijativeianalize/Parallel%20Report%20\(Chapters%20II%20V\)%20-%20Transparency%20Serbia%20-%20July%202023.pdf](https://www.transparentnost.org.rs/images/stories/inicijativeianalize/Parallel%20Report%20(Chapters%20II%20V)%20-%20Transparency%20Serbia%20-%20July%202023.pdf)

Transparentnost Srbija. (2024). *Procena sistema društvenog integriteta - Srbija 2023*. <https://www.transparentnost.org.rs/images/publikacije/NIS-2023-SR.pdf>

UNS. (2023, June 13). *Samo četiri medija u Srbiji ima kolektivni ugovor*. NUNS. <https://nuns.rs/samo-cetiri-medija-u-srbiji-ima-kolektivni-ugovor/>

Ustav Republike Srbije. (2006). http://www.parlament.gov.rs/upload/documents/Ustav_Srbije_pdf.pdf

Vučić, M., & i Ljubičić, M. (2023, August 29). *Nedeljnik NIN poklonjen novoj vlasnici*. Raskrikavanje. <https://www.raskrikavanje.rs/page.php?id=Nedeljnik-NIN-poklonjen-novoj-vlasnici-1202>

World Justice Project. (n.d.). *WJP Rule of Law Index*. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2023/Serbia/>

Žujović, M. B. (2024, June 24). *Skok tužilaštva u sopstvena usta*. Cenzolovka. <https://www.cenzolovka.rs/pritisci-i-napadi/skok-tuzilastva-u-sopstvena-usta/>

PODACI SU TAKOĐE OBEZBEĐENI OD:

Britanske ambasade u Beogradu
Koalicije protiv SLAPP tužbi u Evropi
Delegacije Evropske unije u Srbiji
Filozofskog fakulteta, Univerziteta u Novom Sadu
Filozofskog fakulteta, Univerziteta u Nišu
Fakulteta političkih nauka, Univerziteta u Beogradu
Nezavisnog udruženja novinara Srbije
Ipsos-a
Nacionalne službe za zapošljavanje
Nielsen-a
Regulatornog tela za elektronske medije
Agencije za privredne registre Srbije

O AUTORKAMA

Valentina Sigeti (1994) radi kao projektna koordinatorka i istraživačica u OCD sektoru, a specijalizovala se za analizu medijskog sadržaja. Ima završene osnovne studije žurnalistike i psihologije, master studije komunikologije i trenutno pohađa master studije psihologije. U istraživanjima se fokusira na teme: deca i mediji, konzumiranje medija, medijski uticaji i medijska pismenost. Kao projektna koordinatorka u Novosadskoj novinarskoj školi radila je na promovisanju medijske pismenosti, osnaživanju medija i podržavanju novinara.

Teodora Koledin (1999) novinarka je i istraživačica koja se specijalizovala u oblastima analize dezinformacija i medijske etike. Završila je osnovne studije žurnalistike i trenutno pohađa master studije komunikologije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Kao novinarka FakeNews Tragača, fektčeking portala Novosadske novinarske škole, doprinosi otkrivanju i analiziranju dezinformacija kako u Srbiji, tako i u regionu.

PRISTRASNOST MEDIJA, ZAKONSKI IZAZOVI I BORBA ZA SLOBODU

Budućnost medija u Srbiji – činjenice i trendovi

Ova publikacija je nastala kao rezultat istraživačkih aktivnosti na projektu „**Naši mediji: Inicijativa za unapređenje medijske pismenosti, dijalog i aktivizam**”. Druga serija istraživanja sprovedena je, tokom 2024. godine, u tematskom okviru pod nazivom „Budućnost medija na Zapadnom Balkanu i u Turskoj”, fokusirajući se na prikupljanje i analizu podataka i trendova u oblasti medija i demokratije u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Kosovu*, Severnoj Makedoniji, Srbiji i Turskoj.

Projekat „**Naši mediji: Inicijativa za unapređenje medijske pismenosti, dijalog i aktivizam**” zajedno realizuje devet organizacija koje se bave razvojem medija na Zapadnom Balkanu i u Turskoj, uz finansijsku podršku Evropske unije. Koordinator trogodišnjeg projekta je Fondacija Mediacentar iz Sarajeva. Partneri na projektu su: Albanski medijski institut iz Tirane, Bianet iz Istanbula, Institut za medije Crne Gore iz Podgorice, Makedonski institut za medije iz Skoplja, Mirovni institut iz Ljubljane, Mreža Jugoistočne Evrope za profesionalizaciju medija (SEENPM), Novosadska novinarska škola iz Novog Sada i Savet za štampu Kosova iz Prištine.